

WYDAWNICTWO DRACO



Program nauczania języka hiszpańskiego EXPLORA

dla uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej

Karolina Hadło Katarzyna Palonka



~~przekreślenie i kolor czerwony~~ – treści nauczania wykreślone z obecnie obowiązującej podstawy programowej

kolor fioletowy – inne zmiany o charakterze porządkującym lub redakcyjnym wprowadzone do obecnie obowiązującej podstawy programowej

Kraków 2017-2024

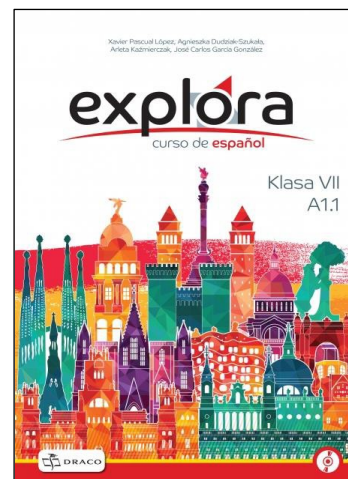
SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	str. 2
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU	str. 2
3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE	str. 5
3.1. ADRESACI PROGRAMU	str. 5
3.2. CHARAKTERYSTYKA UCZNIÓW KLAS VII-VIII	str. 6
3.3. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU	str. 6
4. CELE NAUCZANIA	str. 10
4.1. CELE OGÓLNE	str. 11
4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE	str. 12
4.3. CELE WYCHOWAWCZE	str. 16
5. TREŚCI NAUCZANIA	str. 17
5.1. MATERIAŁ LEKSYKLANY	str. 18
5.2. MATERIAŁ GRAMATYCZNY	str. 20
5.3. MATERIAŁ FUNKCJONALNY	str. 23
5.4. MATERIAŁ FONETYCZNO-ORTOGRAFICZNY	str. 26
5.5. MATERIAŁ KULTUROWY	str. 26
5.6. STANDARDY OSIĄGNIĘĆ UCZNIA	str. 28
6. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW I STRUKTURA LEKCJI	str. 30
7. METODY I TECHNIKI NAUCZANIA	str. 32
7.1. RODZAJE METOD I TECHNIK NAUCZANIA	str. 32
7.2. TECHNIKI NAUCZANIA ELEMENTÓW SYSTEMU JĘZYKA I SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH	str. 36
7.3. TECHNIKI WDRAŻANIA AUTONOMII UCZNIA	str. 47
7.4. FORMY PRACY	str. 48
8. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM	str. 52
9. OGÓLNE ZASADY KONTROLI I OCENY	str. 53
9.1. SPOSOBY SPRAWDZANIA POSTĘPÓW UCZNIA	str. 56
9.2. KRYTERIA OCENIANIA	str. 58
10. ZASADY MODYFIKOWANIA PROGRAMU	str. 62
BIBLIOGRAFIA	str. 64

1. WSTĘP

Język hiszpański w dobie dzisiejszego świata staje się coraz częściej nauczany i używanym językiem obcym nowożytnym nie tylko wśród obcokrajowców. To rosnące nim zainteresowanie sprawiło, że z każdym rokiem rośnie w Polsce liczba szkół, które w swojej ofercie edukacyjnej proponują jego naukę, a co za tym idzie, zwiększa się ilość młodych Polaków, którzy porozumiewają się językiem hiszpańskim nie tylko podczas lekcji, ale także w sytuacjach życia codziennego.

Niniejszy program nauczania języka hiszpańskiego *Explora* powstał z myślą o potrzebach polskiej młodzieży oraz na skutek zmian w polskim szkolnictwie. Bazuje on na serii podręczników *Explora* pod autorstwem A. Dudziak-Szukały, A. Kaźmierczak, J. C. García Gonz{lez i X. Pascual López wydawnictwa Draco opracowanych według wytycznych nowej podstawy programowej dla uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej rozpoczynających naukę drugiego języka obcego nowożytnego od podstaw.



Program nauczania *Explora* ma być również ułatwieniem dla nauczycieli języka hiszpańskiego w pracy z uczniem. Dostosowanie metod nauczania, umiejętność uwzględnienia w nauczaniu rozwoju na jakim znajdują się uczniowie klas VII-VIII szkoły podstawowej oraz zapewnienie nowoczesnych i bliskich im technik nauczania pozwolą osiągnąć sukces w pracy dydaktycznej.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego, która obowiązuje od roku szkolnego 2017/2018, jest wspólna dla wszystkich języków obcych nowożytnych i w szkole podstawowej obejmuje dwa etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny – klasy I-III szkoły podstawowej,
- 2) II etap edukacyjny – klasy IV-VIII szkoły podstawowej.

Podczas I etapu edukacyjnego uczniowie uczą się obowiązkowo jednego języka obcego nowożytnego, natomiast na II etapie edukacyjnym od klasy VII równolegle uczą się dwóch języków obcych nowożytnych, drugiego od podstaw. Istnieje

możliwość nauczania jednego z dwóch języków obcych nowożytnych przy zwiększonej liczbie godzin dla oddziałów dwujęzycznych. Ze względu na zróżnicowanie poziomu nauczania języków, spowodowane rozpoczęciem lub kontynuacją nauki języka obcego na kolejnych etapach edukacyjnych, nowa podstawa programowa zakłada kilka wariantów, biorąc pod uwagę możliwość kontynuacji nauki tego samego języka obcego nowożytnego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych. Wspomniane warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej oznaczone są w następujący sposób:

- 1) oznaczenie etapu edukacyjnego (cyfra rzymska – I lub II)
- 2) oznaczenie języka nauczanego jako pierwszy lub drugi (cyfra arabska – 1. lub 2.)
- 3) oznaczenie poziomu nauczania (DJ – dla uczniów oddziałów dwujęzycznych).

Tabela poniżej przedstawia wszystkie możliwe warianty nauki języka obcego nowożytnego w szkole podstawowej¹:

Etap edukacyjny	Język obcy nauczany jako<	Wariant podstawy programowej	Opis	Nazwiązanie do poziomu ESOKJ
I (szkoła podstawowa, klasy I-III)	pierwszy	I.1.	od początku w klasie I	A1
II (szkoła podstawowa, klasy IV-VIII)	pierwszy	II.1.	kontynuacja z klas I-III	A2+ B1 A2 (A2+ w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		II.1.DJ	dla oddziałów dwujęzycznych	A2+ / B1
	drugi	II.2.	od początku w klasie VII	A1
		II.2.DJ	od początku w klasie VII dla oddziałów dwujęzycznych	A1+

Program nauczania języka hiszpańskiego *Explora* jest przeznaczony do wykorzystania w pracy z uczniami klas VII i VIII szkół podstawowych na drugim etapie edukacji, którzy rozpoczynają naukę języka hiszpańskiego od podstaw, czyli

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017r., poz. 356), str. 19-20.

na etapie II.2. Podczas dwóch lat nauki języka hiszpańskiego uczniowie korzystać będą z dwóch części podręcznika *Explora A1.1* i *A1.2* oraz kart pracy. Te materiały zapewnią osiągnięcie poziomu A1 nawiązującego do poziomu biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ), opracowanym przez Radę Europy.

Program nauczania *Explora* może zostać wykorzystany również w nauce języka hiszpańskiego w oddziałach dwujęzycznych – II.2.DJ. Uczniowie takich oddziałów rozpoczynają naukę drugiego języka obcego nowożytnego w VII klasie także od podstaw. Jednak warunkiem osiągnięcia poziomu A1+ przez uczniów jest uwzględnienie w pracy dodatkowych materiałów poszerzających treści nauczania.

Podręczniki *Explora*, do których napisany został ten program, spełniają wszystkie wymogi formalne, tzn. nie ma w nich ćwiczeń czy pytań wymagających udzielenia odpowiedzi w podręczniku. Wszystkie tego typu zadania będą rozwiązywane w zeszycie ucznia. W podręcznikach nie ma także żadnych odniesień do innych dodatkowych materiałów wydanych przez wydawnictwo Draco, natomiast w pracy z podręcznikiem, jako jego uzupełnienie, zaleca się korzystanie z kart pracy dostosowanych do nowej podstawy programowej.

W przypadku kształcenia w klasach dwujęzycznych przyjęto założenie, że przyrost kompetencji w zakresie języka nauczanego dwujęzycznie odbywa się również na lekcjach przedmiotów nauczanych dwujęzycznie innych niż język obcy nowożytny. Lekcje te zapewniają uczniom większą ekspozycję na język docelowy, a także kontakt ze słownictwem i tekstami z zakresu danego przedmiotu nauczanego dwujęzycznie, stąd wyższy poziom biegłości określony w wariancie podstawy programowej II.1.DJ oraz II.2.DJ względem pozostałych wariantów.

W programie uwzględniono następujące wymogi formalne w zakresie nauczania języków obcych:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017r., poz. 356);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2017r., poz. 481);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. z 2017r., poz. 691);

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017r., poz. 703);
- zalecenia Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego (ESOKJ) opublikowanego przez Radę Europy.

3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE

3.1. ADRESACI PROGRAMU

Program nauczania *Explora* jest przeznaczony przede wszystkim dla nauczycieli języka hiszpańskiego uczących w szkole podstawowej w klasach VII-VIII. Bazuje na serii podręczników *Explora* dla II etapu edukacyjnego dla uczniów rozpoczynających naukę języka hiszpańskiego jako drugiego języka obcego nowożytnego oraz dla oddziałów dwujęzycznych. Program został napisany, aby pomóc nauczycielowi w określaniu celów nauczania i doborze pomocy dydaktycznych. Umożliwia on zapoznanie się z materiałem nauczania języka hiszpańskiego, określonym w nowej podstawie programowej i wskazuje, jak osiągnąć założone ogólne, szczegółowe i wychowawcze cele nauczania. Pomaga on także nauczycielom uzyskać pomoc w indywidualizacji pracy z uczniami. Nauczyciel, korzystający z tego programu oraz z podręcznika *Explora*, powinien na ich podstawie zaplanować i przeprowadzić lekcję biorąc pod uwagę cechy rozwojowe oraz zainteresowania uczniów. Ponadto, powinien umiejętnie dobierać metody i techniki nauczania do wielorakości inteligencji uczniów aby zachęcić i zmotywować ich do nauki. Nauczyciel jest zobowiązany do wspierania ucznia jako jednostki oraz członka różnych społeczności, rozwijać w młodzieży otwartość i szacunek dla ludzi z innych krajów i jednocześnie kształtować poczucie tożsamości z rodzimą kulturą i językiem ojczystym.

Adresatami programu są także uczniowie klas VII-VIII szkoły podstawowej. Znajdą tutaj opis celów ogólnych i szczegółowych nauczania języka hiszpańskiego, poznają zakres treści nauczania, standardy osiągnięć oraz procedury osiągania celów, co w istotny sposób powinno przyczynić się do efektywnej pracy nad językiem. Nadrzędnym celem uczniów, opisanym w niniejszym programie nauczania, jest skuteczne porozumiewanie się w języku hiszpańskim, zarówno w mowie jak i w piśmie. Ponieważ adresatami programu są uczniowie rozpoczynający naukę języka hiszpańskiego jako drugiego języka obcego, mogą wykorzystać wiedzę i metody uczenia się nabyte przy nauce pierwszego języka obcego.

Program kierowany jest również do dyrektorów szkół podstawowych publicznych i niepublicznych oraz władz oświatowych odpowiedzialnych za stworzenie uczniom i nauczycielom optymalnych warunków do nauki i pracy.

3.2. CHARAKTERYSTYKA UCZNIÓW KLAS VII-VIII

Etap dojrzewania to niezmiernie ważny okres w życiu jednostki. Kształtuje się tu bowiem osobowość, pojawiają się nowe doświadczenia, następują duże procesy rozwojowe (rozwój fizyczny, umysłowy i emocjonalno-społeczny). Należy pamiętać, że umiejętność postrzegania u młodzieży osiąga wysoki poziom. Spostrzeżenia młodzieży stają się dokładniejsze, bogatsze w szczegóły i bardziej świadomie ukierunkowane. W procesach postrzegania coraz więcej miejsca zaczyna zajmować obserwacja, a doskonalenie się uwagi i procesów myślowych czyni ją planową i systematyczną.² W procesie uczenia się młodzież zaczyna posługiwać się w większej niż dotychczas mierze pamięcią logiczną. Młodzież łatwo i szybko zapamiętuje wiele informacji, które potrafi wyselekcjonować spośród ogromnej liczby bodźców środowiska. Wielką rolę w rozwoju umysłowym młodocianych odgrywają procesy myślenia ponieważ pogłębia się zdolność do analizowania. Cechą charakterystyczną wieku dorastania jest rozwój myślenia abstrakcyjnego, tzn. zdolność pojęciowego ujmowania rzeczywistości. Jest niezbędnym składnikiem kreatywności i między innymi polega na umiejętności oderwania się od konkretności i dedukowania wniosków z czystych hipotez. W sferze poznawczej następuje rozwój myślenia logicznego i abstrakcyjnego, natomiast procesy w sferze informacyjnej przebiegają szybciej i dokładniej.³

3.3. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU

Według rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017r. (Dziennik Ustaw poz. 356) skuteczne porozumiewanie się w języku obcym nowożytnym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – stanowi nadrzędny cel kształcenia językowego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej. Tak zarysowany cel sprawia, że język obcy nowożytny powinien być przede wszystkim traktowany jako narzędzie umożliwiające uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji i motywacji celów komunikacyjnych. Założenie to nie wyklucza jednoczesnego dążenia do osiągania przez ucznia coraz wyższego stopnia poprawności językowej, choć z pewnością, zwłaszcza na początkowych etapach procesu kształcenia językowego, będzie to poprawność w zakresie kilku, kilkunastu najprostszych struktur.

² Przetacznikowa M., Makiełło-Jarża G. *Psychologia rozwojowa*. Warszawa: WSiP, 1977.

³ Żebrowska M. *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa: PWN, 1986, str. 707-708.

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego należy z założenia traktować jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których kształcenie to się odbywa. Zadaniem szkoły jest zapewnienie takich warunków, w których godziny przeznaczone na kształcenie językowe zostaną wykorzystane w sposób optymalny, tak dla języka nauczanego jako pierwszy (wiodący), jak i dla języka nauczanego jako drugi (od klasy VII).

W kształceniu językowym na II etapie edukacyjnym niezbędne jest:

- 1) zapewnienie przez szkołę zajęć z języka obcego nowożytnego, którego uczeń uczył się na I etapie edukacyjnym (w klasach I–III), i którego nauka może być również kontynuowana na III etapie edukacyjnym (w szkole ponadpodstawowej), szczególnie w przypadku języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy;
- 2) zapewnienie przez szkołę kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie języka obcego nowożytnego. Realizacja tego wymagania może wiązać się z podziałem klasy na grupy bądź stworzeniem grup językowych międzyoddziałowych;
- 3) prowadzenie zajęć z języka obcego nowożytnego w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD/plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym, umożliwiającej przeprowadzanie ćwiczeń językowych w parach i grupach;
- 4) używanie języka obcego nowożytnego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń;
- 5) tworzenie i wykorzystywanie takich zadań językowych, które będą stanowiły ilustrację przydatności języka obcego nowożytnego do realizacji własnych celów komunikacyjnych, oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów własnych zainteresowań oraz pasji. Wszystkie te działania powinny docelowo służyć rozwijaniu u uczniów świadomości znaczenia języków obcych nowożytnych w różnych dziedzinach życia społecznego, w tym w pracy, również w odniesieniu do ścieżki własnej kariery zawodowej;
- 6) wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych (zdjęć, filmów, nagrań audio, tekstów), w tym z użyciem narzędzi związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, takich jak np. tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;

- 7) przeprowadzanie „na bieżąco” nieformalnej oraz formalnej diagnozy oraz systematyczne przekazywanie uczniowi i jego rodzicom – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć/postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych;
- 8) zachęcanie uczniów do samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się. Realizacja tego zalecenia stanowi szczególne zadanie nauczycieli i szkoły. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do pracy własnej z wykorzystaniem filmów, zasobów Internetu, książek (np. uproszczonych lektur), komunikatorów i mediów społecznościowych w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów. W szkole powinny być organizowane wydarzenia związane z językami obcymi nowożytnymi, np. konkursy, wystawy, seanse filmowe, spotkania czytelnicze, dni języków obcych nowożytnych, zajęcia teatralne, udział w programach europejskich typu eTwinning, umożliwiające uczniom kontakt z rodzimymi użytkownikami języka oraz innymi użytkownikami języka docelowego;
- 9) wykorzystanie zajęć z języka obcego nowożytnego do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, szacunku i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. przez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna, stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów oraz tworzenie sytuacji komunikacyjnych umożliwiających uczniom rozwijanie umiejętności interkulturowych.

Kształcenie w zakresie języka obcego nowożytnego powinno wspierać i być wspierane przez kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych. Należy mieć świadomość, że wiele technik stosowanych podczas zajęć z języka obcego nowożytnego, np. planowanie i analizowanie zasobu środków i umiejętności językowych posiadanych i wymaganych do wykonania danego zadania językowego, twórcze wykorzystanie języka, traktowanie popełnionego błędu jako narzędzia rozwoju własnych umiejętności językowych, wykorzystywanie domysłu językowego w procesie rozumienia tekstu słuchanego i czytanego, odkrywanie wzorców i formułowanie reguł, sprzyja nie tylko rozwojowi umiejętności językowych, ale przyczynia się do rozwoju umiejętności rozumowania. Zajęcia z języka obcego nowożytnego, dla których naturalne i pożądane są ćwiczenia bazujące na pracy w parach lub w grupach, dają również doskonałą możliwość rozwijania tzw. umiejętności miękkich, w tym umiejętności współpracy, oceny

mocnych i słabych stron własnych oraz kolegów/koleżanek, doceniania wkładu pracy kolegów/ koleżanek np. w ramach pracy projektowej.⁴

Przejdźcie do kolejnego etapu edukacyjnego oraz rozpoczęcie nauki drugiego języka obcego wiąże się z wieloma zmianami. Aby zrealizować niniejszy program nauczania w sposób optymalny należy spełnić następujące warunki:

- Ilość godzin oraz liczebność grup – Program ten, oparty na nowej podstawie programowej, zakłada nauczanie w wymiarze minimum 2 godzin języka hiszpańskiego tygodniowo, aby uczniowie osiągnęli poziom A1. Przewidziany jest do realizacji w grupach nie większych niż 12-15 osób aby umożliwić uczniom efektywne uczenie się, a nauczycielom większą kontrolę ich osiągnięć a także pracę z uczniem słabym oraz uzdolnionym.
- Wyposażenie szkoły – Zajęcia powinny być prowadzone w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników jedno- lub dwujęzycznych, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD lub innych plików dźwiękowych, komputera z dostępem do Internetu. Ponadto, bardzo istotnym elementem wyposażenia sali są tablice interaktywne lub projektory, umożliwiające wyświetlanie dodatkowych materiałów audiowizualnych, np. map krajów obszaru hiszpańskojęzycznego.
- Materiały dydaktyczne – Podstawowym elementem nauczania języka hiszpańskiego w szkole podstawowej jest dobrze dobrany podręcznik oraz materiały dodatkowe. Seria podręczników *Explora*, której jest dedykowany ten program, a także karty pracy dla uczniów oraz materiały dodatkowe dostępne na stronie wydawnictwa Draco, umożliwiają pomyślne wdrożenie programu.
- Metody i techniki pracy – Nauczyciel powinien stosować metody i techniki pracy, które są opisane w punkcie 7.
- Ewaluacja i ocenianie – Postępy ucznia powinny być systematycznie ewaluowane i oceniane w formie informacji zwrotnej przekazywanej zarówno uczniom jak i rodzicom. Ma ona na celu poinformować ucznia, gdzie w swojej nauce jest w obecnej chwili, gdzie powinien być i w jaki sposób może pokonać lukę między stanem obecnym a pożądanym.
- Język hiszpański powinien być jednocześnie językiem klasowych instrukcji oraz komunikacji na lekcji.

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017r., poz. 356), str. 80-81.

4. CELE NAUCZANIA

Nadrzędnym celem edukacji w szkole podstawowej według nowej podstawy programowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia.⁵ W nauczaniu języka obcego możemy wyróżnić także cele ogólne – zawierają wymagania dotyczące nauki języka, cele szczegółowe – wymagania opisane razem z konkretnymi treściami nauczania w całym cyklu edukacyjnym, oraz cele wychowawcze, które wynikają z zadań szkoły.

Według nowej podstawy programowej kształcenie ogólne ma na celu:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 2) wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- 3) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 4) rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- 5) rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- 6) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 7) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- 8) wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- 9) wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- 10) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- 11) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- 12) zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;
- 13) ukierunkowanie ucznia ku wartościom

4.1. CELE OGÓLNE

Według nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej w zakresie nauczania drugiego języka obcego nowożytnego

II.1. można wyróżnić następujące cele:

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także bardzo proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie **formułuje** **tworzy** bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie bardzo prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.⁷

Przy opracowaniu programu brana pod uwagę była zarówno specyfika nauczania języków obcych, jak i wymogi edukacyjne nowego stulecia. Oznacza to, że jego nadrzędny cel jest dwojaki. Po pierwsze uwrażliwienie dzieci na różnorodność językową i kulturową oraz budowanie kompetencji komunikacyjnej. Po drugie kształtowanie motywacji do nauki języka hiszpańskiego i zdobywanie umiejętności samodzielnego uczenia się. Cele ogólne realizowane są jednak przede wszystkim poprzez poruszaną tematykę, szeroko rozumiane treści nauczania oraz stosowane metody i formy pracy w klasie i poza klasą. Niezbędne jest także stworzenie na lekcjach przyjaznej atmosfery, pełnej akceptacji dla dziecka i tolerancji wobec nieuniknionych błędów językowych.

⁶ Ibid., str. 11.

4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa w szkole, opisane są – zgodnie z ideą europejskiej struktury kwalifikacji – w języku efektów kształcenia. Efekty kształcenia określają, co przeciętnie zdolne dziecko powinno wiedzieć i jakie umiejętności powinno posiadać na zakończenie każdego etapu edukacyjnego.

Opracowując cele szczegółowe, pragniemy określić kierunek rozwoju podstawowych sprawności językowych oraz umiejętności poznawczych uczniów. Na każdym etapie edukacji stawiamy uczniom nowe wyzwania intelektualne, stosując zadania, które wymagają od nich koncentracji, zdolności obserwacji, kojarzenia poszczególnych elementów, porównywania oraz wyciągania wniosków. Celem nauczycieli jest kształtowanie wyżej wymienionych umiejętności, aby nauczyć dzieci uczyć się oraz żeby motywować je do dalszej nauki. Jednocześnie poziom trudności stawianych zadań musi być dostosowany do ich możliwości. Zbyt trudne zadania wzbudzą poczucie frustracji, a zbyt łatwe - uczucie znużenia.

Cele szczegółowe rozumiane są jako rozwinięcie celów ogólnych nauczania i według nowej podstawy programowej są następujące:

I. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki);

- 9) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki);
- 10) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje);
- 11) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu);
- 12) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, i ich objawy, wizyta u lekarza i leczenie);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, elementy krajobrazu).

II. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl wypowiedzi;
- 3) określa intencje nadawcy / autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, pocztówki, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach):

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy / autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, czas, miejsce);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

IV. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
- 4) przedstawia upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie;
- 6) wyraża uczucia i emocje;
- 7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;

- 3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
- 4) przedstawia upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie;
- 6) wyraża uczucia i emocje;
- 7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, **sprecyzowanie**; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami **innych osób**;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia; pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 10) nakazuje, zakazuje;
- 11) wyraża prośbę oraz zgodę **na spełnienie prośby** lub odmowę spełnienia prośby;
- 12) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 13) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz / ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami **innych osób**;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;

- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 10) nakazuje, zakazuje;
- 11) wyraża prośbę oraz zgodę **na spełnienie prośby** lub odmowę spełnienia prośby;
- 12) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 13) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym podstawowe informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (~~np. z encyklopedii, mediów~~), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).⁸

⁸ Ibid., str. 76-79.

4.3. CELE WYCHOWAWCZE

Podstawa programowa zakłada, że równolegle z nauczaniem języka obcego jako narzędzia do komunikowania się z innymi, szkoła będzie realizować cele wychowawcze.

„Zadaniem szkoły jest ukierunkowanie procesu wychowawczego na wartości, które wyznaczają cele wychowania i kryteria jego oceny. Wychowanie ukierunkowane na wartości zakłada przede wszystkim podmiotowe traktowanie ucznia, a wartości skłaniają człowieka do podejmowania odpowiednich wyborów czy decyzji. W realizowanym procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoła podejmuje działania związane z miejscami ważnymi dla pamięci narodowej, formami upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości, najważniejszymi świętami narodowymi i symbolami państwowymi.”⁹

Do najważniejszych aspektów wychowawczych w pracy z uczniami na tym etapie kształcenia należą:

- kształtowanie postaw wpływających korzystnie na ich dalszy rozwój indywidualny i społeczny;
- zachęcanie do wytrwałości w pracy, wskazywanie pozytywnych aspektów systematycznej pracy (np. regularnego uczenia się nowego słownictwa);
- wskazywanie dobrych stron pracy zespołowej i zachęcanie do uczestniczenia w niej, oprócz szybszego i łatwiejszego wykonywania zadań czy projektów, taka praca – dzięki pomocy innych członków zespołu – pozwala poczuć się pewniej uczniom słabszym lub z niskim poczuciem własnej wartości;
- kształcenie u uczniów zdrowego trybu życia, czyli uświadamianie roli zdrowego żywienia oraz aktywności fizycznej;
- wzmacnianie ciekawości poznawczej oraz wskazywanie na możliwość porównywania kultury własnego narodu z kulturą kraju, którego język uczeń poznaje;
- edukacja medialna - korzystanie w sposób mądry i racjonalny ze środków masowego przekazu;
- poszerzanie świadomości ekologicznej;
- stworzenie na lekcji atmosfery wzajemnej życzliwości, zaufania i współdziałania, sprzyjającej efektywnej pracy dzieci oraz pokonywaniu potencjalnych trudności i barier językowych.

5. TREŚCI NAUCZANIA

Program nauczania języka hiszpańskiego *Explora* ma układ spiralny. Oznacza to, że wiedza i umiejętności przyswojone na początkowym etapie nauki są regularnie powtarzane i poszerzane na kolejnych etapach. Nowe elementy treści nauczania są związane z wcześniej realizowanymi i stopniowo wykraczają poza nie. Wszystkie treści nauczania wiążą się ściśle z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi, które zostały przedstawione w podstawie programowej oraz we wcześniejszym rozdziale programu.

Nowa podstawa programowa zakłada, że uczeń rozpoczynający naukę drugiego języka obcego nowożytnego od podstaw w klasie VII po klasie VIII osiągnie poziom A1 według ESOKJ. Aby taki poziom osiągnąć uczeń musi zrealizować materiał leksykalny, gramatyczny, funkcjonalny, fonetyczno-ortograficzny oraz kulturowy. Pracując z serią podręczników *Explora*, uczeń w pełni jest w stanie zrealizować treści wymienione w nowej postawie programowej oraz w ESOKJ.

Na materiał leksykalny według nowej podstawy programowej składają się następujące zakresy tematyczne: człowiek, miejsce zamieszkania, edukacja, praca, życie prywatne, żywienie, zakupy i usługi, podróżowanie i turystyka, kultura, sport, zdrowie, świat przyrody. Uczniowie, na początku swojej nauki języka hiszpańskiego poznają podstawowe słownictwo z każdego działu wymienionego w nowej podstawie programowej.¹⁰

Poniższe zestawienie struktur gramatycznych odnosi się do poziomu biegłości językowej A1 według ESOKJ opracowanej przez Radę Europy. Skuteczne nauczanie języka obcego, w tym wypadku języka hiszpańskiego powinno uwzględniać nauczanie poniższych struktur, ale nie można zakładać, że ich znajomość ma stać się celem samym w sobie. Niemożliwe jest również nauczanie wszystkich detali jednej struktury gramatycznej w tym samym czasie, np. odmiana czasowników regularnych, nieregularnych, zwrotnych itd. na jednej lekcji. Znajomość zasad, które nie są jeszcze wystarczająco zautomatyzowane, umożliwia zwykle napisanie kartkówki czy sprawdzianów, ale dopiero zautomatyzowana reguła, stanowi podstawę interakcji.

Równie ważnym aspektem w procesie uczenia się języka obcego jest jego funkcjonalność. Uczniowie podczas lekcji wykonują różnorodne ćwiczenia, które

¹⁰ Ibid., str. 76-77.

przygotowują ich do komunikacji w realnym świecie (odgrywają scenki rodzajowe, układają dialogi).

Materiał fonetyczno-ortograficzny jest równie ważny szczególnie na początku procesu nauczania języka obcego. Pracując z podręcznikiem *Explora* uczeń realizuje treści zawarte pod koniec każdego rozdziału ćwicząc wymowę i ortografię języka hiszpańskiego. Ponadto poznaje zjawiska językowe, które istnieją w różnorodnym świecie hiszpańskojęzycznym.

Bardzo ważnym aspektem w procesie nauczania języka obcego są również treści kulturowe. Podręcznik *Explora* zawiera wiele zagadnień kulturoznawczych, które mają na celu zapoznanie ucznia ze światem hiszpańskojęzycznym. Poprzez teksty, piosenki oraz materiały autentyczne, uczeń poznaje kulturę i tradycje krajów hiszpańskojęzycznych. Kompetencja interkulturowa według nowej podstawy programowej wskazuje, że istotna jest zarówno podstawowa wiedza o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym, oraz o kraju ojczystym (z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego), jak i świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturowa.

Poniżej przedstawiamy treści leksykalne, gramatyczne, funkcjonalne, fonetyczno-ortograficzne oraz kulturowe, które zawierają podręczniki *Explora A1.1* oraz *A1.2*.

5.1. MATERIAŁ LEKSYKALNY

<i>Explora A1.1</i>	
Rozdział	Treści leksykalne
0	<ul style="list-style-type: none"> alfabet i przykłady znanych hiszpańskich słów
1	<ul style="list-style-type: none"> liczebniki od 1 do 20 narodowości dane osobowe - wiek pory dnia
2	<ul style="list-style-type: none"> rodzina zwierzęta wygląd fizyczny charakter kolory nazwy zawodów liczebniki od 1 do 100 działania matematyczne

3	<ul style="list-style-type: none"> o słownictwo związane ze szkołą (pomieszczenia szkolne, czynności szkolne, przedmioty szkolne) o dni tygodnia i pory dnia o kolory
4	<ul style="list-style-type: none"> o słownictwo związane z jedzeniem i piciem (posiłki, nazwy dań, kanapki) o słownictwo niezbędne do zamawiania w restauracji o odczucia fizyczne (głód, pragnienie)
5	<ul style="list-style-type: none"> o dom (rodzaje domów, pomieszczenia, meble, sprzęty gospodarstwa domowego) o czynności wykonywane w domu o miasto o czasowniki ruchu o liczebniki porządkowe od 1 do 5
6	<ul style="list-style-type: none"> o ciało człowieka o opis fizyczny o zwierzęta o choroby, dolegliwości i objawy o sposoby leczenia o odczucia fizyczne
7	<ul style="list-style-type: none"> o godziny o pory dnia o czynności dnia codziennego
8	<ul style="list-style-type: none"> o czynności związane z czasem wolnym o zainteresowania o sport o ośrodki sportu o pory roku o prace domowe
<i>Explora A1.2</i>	
Rozdział	Treści leksykalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o wygląd fizyczny o charakter o znaki zodiaku o daty o rodzina o nastroje i odczucia
2	<ul style="list-style-type: none"> o życie szkole o studia o czynności wykonywane w szkole o strategię uczenia się

	<ul style="list-style-type: none"> o wiedza, umiejętności i zainteresowania
3	<ul style="list-style-type: none"> o życie rodzinne i zawodowe o ognisko domowe o czynności dnia codziennego o prace domowe o miejsca pracy o zawody o wiedza, umiejętności i zainteresowania
4	<ul style="list-style-type: none"> o sklepy o produkty i ich cechy o ubrania o sposoby płacenia o liczebniki do 1.000.000
5	<ul style="list-style-type: none"> o turystyka o podróże i wycieczki o czasowniki ruchu o słownictwo związane z hotelem o środki transportu o stacje kolejowe i autobusowe
6	<ul style="list-style-type: none"> o słownictwo związane z przyrodą (krajobraz, fauna i flora) o pogoda o miesiące i pory roku o główne kierunki geograficzne
7	<ul style="list-style-type: none"> o środki komunikacji: radio i telewizja o słownictwo związane z prowadzeniem rozmowy telefonicznej o Internet i portale społecznościowe o sprzęty technologiczne
8	<ul style="list-style-type: none"> o tradycje i zwyczaje o święta i obchody o gastronomia o przepisy

5.2. MATERIAŁ GRAMATYCZNY

<i>Explora A1.1</i>	
Rozdział	Treści gramatyczne
0	<ul style="list-style-type: none"> o podstawowe struktury pozwalające prowadzić lekcję w języku hiszpańskim
1	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy <i>presente de indicativo</i> (czasowniki <i>llamarse, ser, tener</i> – odmienione w liczbie pojedynczej)

	<ul style="list-style-type: none"> o zaimki osobowe (liczba pojedyncza) o rodzaj przymiotnika o zaimki pytajne: <i>cómo, cuantos, de dónde, de qué</i>
2	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy <i>presente de indicativo</i> (czasowniki <i>llamarse, ser, tener</i> – odmienione w liczbie pojedynczej i mnogiej) o zaimki osobowe (liczba pojedyncza i mnoga) o rodzaj zawodów o uzgadnianie liczby i rodzaju o przymiotniki dzierżawcze o zaimki wskazujące (<i>este/a</i>) o rodzajniki określone o zaimki pytajne: <i>cómo, cuantos, de dónde, en qué, a qué, quién, cuál</i>
3	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy <i>presente de indicativo</i> (czasowniki regularne zakończone na –ar) o czasowniki <i>ser, haber</i> o czasowniki nieregularne w czasie teraźniejszym <i>presente de Indicativo: tener, poder</i> (liczba pojedyncza) o rodzaj rzeczownika i przymiotnika o uzgadnianie liczby i rodzaju o struktury z <i>necesito, me dejas, poder</i> + bezokolicznik o rodzajniki określone i nieokreślone o zaimek niokreślony: <i>muchos/as</i> o przyimki: <i>a, en, por</i>
4	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy <i>presente de indicativo</i> (czasowniki regularne zakończone na –er) o czasownik <i>gustar</i> o czasowniki nieregularne w czasie <i>presente de indicativo: tener, querer</i> o zaimki osobowe dopełnienia dalszego (liczba pojedyncza) o zaimki nieokreślone: <i>mucho, nada</i> o przysłówki miary: <i>algo, nada</i>
5	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy <i>presente de indicativo</i> (czasowniki regularne zakończone na –ar, –er, –ir) o czasowniki nieregularne w czasie <i>presente de indicativo (estar, ir)</i> o porównanie czasowników <i>estar</i> i <i>haber</i> o porównanie rodzajników <i>el</i> i <i>un</i> o rodzajniki ściągnięte: <i>al, del</i> o przyimki i wyrażenia przyimkowe miejsca o przysłówki miary i zaimki nieokreślone: <i>muy, poco, un poco, muchos/as, pocos/as</i>

6	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki nieregularne w czasie teraźniejszym <i>presente de indicativo</i> (<i>estar, tener, doler, encontrarse</i>) o konstrukcja <i>estar+bien/mal</i> o zaimki osobowe dopełnienia dalszego (liczba pojedyncza) o peryfrazy werbalne: <i>deber, tener+que+bezokolicznik</i> o przyimek <i>para</i> o struktury porównawcze z przymiotnikami: <i>más...que, menos...que, tan...como</i> o przymiotniki, które stopniują się nieregularnie: <i>mayor, menor</i> o struktury wyrażające warunek realny do spełnienia (z czasem teraźniejszym)
7	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki nieregularne z obocznością w czasie teraźniejszym <i>presente de indicativo</i> (e>ie, o>ue, u>ue, e>i) o czasowniki nieregularne w czasie teraźniejszym <i>presente de indicativo</i> (<i>hacer, salir</i>) o czasowniki zwrotne o przysłówki i wyrażenia czasowe
8	<ul style="list-style-type: none"> o czasownik <i>gustar</i> o czasowniki nieregularne w czasie teraźniejszym <i>presente de indicativo</i> (<i>ver, saber, preferir, querer</i>) o zaimki osobowe dopełnienia dalszego (liczba pojedyncza i mnoga) o struktury: <i>sí, no, también, tampoco</i> o przysłówki i wyrażenia częstotliwości
<i>Explora A1.2</i>	
Rozdział	Treści gramatyczne
1	<ul style="list-style-type: none"> o porównanie czasowników <i>ser/estar</i> o struktury porównawcze z przymiotnikami o zaimki dzierżawcze o rodzajnik określony i nieokreślony
2	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki nieregularne w czasie <i>presente de indicativo</i> o zaimki nieokreślone: <i>algún/alguno/alguna</i> o zdania przydawkowe
3	<ul style="list-style-type: none"> o czas przeszły <i>pretérito perfecto de indicativo</i> o imiesłów regularny i nieregularny o okoliczniki czasu <i>pretérito perfecto</i> o porównanie czasowników <i>ser/estar/haber</i> o czasowniki nieregularne w czasie <i>presente de indicativo</i> o struktury z bezokolicznikiem: <i>querer, saber, dedicarse a + bezokolicznik</i> o czasowniki z przyimkiem: <i>trabajar de, dedicarse a</i>

4	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki: <i>llevar, vestirse</i> o zaimki i przymiotniki wskazujące o struktury porównawcze o przymiotniki i przysłówki stopniujące się nieregularnie: <i>mejor, peor, mayor, menor</i> o konstrukcji: <i>me parece, creo que es + adjetivo</i>
5	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki nieregularne w czasie <i>presente de indicativo</i> o przyimki: <i>a, de, en</i> o peryfrazę werbalną: <i>ir a + bezokolicznik</i> o wyrażenia czasowe do opisywania przyszłości
6	<ul style="list-style-type: none"> o czas przeszły <i>pretérito perfecto de indicativo</i> o okoliczniki czasu <i>pretérito perfecto</i> o peryfrazę werbalną: <i>ir a + bezokolicznik</i> o czasowniki bezosobowe
7	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki: <i>gustar, encantar, preferir</i> o zdania przyczynowe z <i>porque</i> o zdania skutkowe z <i>para + bezokolicznik</i> o przyimki: <i>por, para</i> o zaimki nieokreślone: <i>muy, mucho, bastante, un poco, poco</i> o struktury porównawcze z czasownikami i rzeczownikami
8	<ul style="list-style-type: none"> o czas przeszły <i>pretérito perfecto de indicativo</i> o zaimki osobowe dopełnienia bliższego o czasowniki: <i>gustar, encantar, preferir</i> o zaimki nieokreślone: <i>mucho/a/s, poco/a/s, un poco de</i> o struktury wyrażające warunek realny do spełnienia (z czasem teraźniejszym) o peryfrazy werbalne: <i>ir a, querer, poder, deber, tener que + bezokolicznik</i>

5.3. MATERIAŁ FUNKCYJONALNY

<i>Explora A1.1</i>	
Rozdział	Treści funkcjonalne
0	<ul style="list-style-type: none"> o wskazywanie na problemy z komunikacją
1	<ul style="list-style-type: none"> o powitania o pożegnania o przedstawianie się o pytanie o dane osobowe o określanie narodowości o wskazywanie pochodzenia o pytanie i podawanie danych osobowych: wiek, zawód,

	miejsce pracy, numer telefonu
2	<ul style="list-style-type: none"> o opisywanie wyglądu zewnętrznego i charakteru osób o wskazywanie relacji rodzinnych o wskazywanie zawodu o wyrażanie posiadania o przedstawianie innych
3	<ul style="list-style-type: none"> o wyrażanie bytu o pytanie i udzielanie informacji na temat przedmiotów i czynności o pytanie o ilość i wyrażanie ilości o opisywanie przedmiotów o wyrażanie prośby i pożyczanie przedmiotów o akceptowanie i odrzucanie prośby
4	<ul style="list-style-type: none"> o wyrażanie upodobań o wyrażanie odczuć fizycznych o opisywanie dań o zamawianie w restauracji o pytanie o składniki dań
5	<ul style="list-style-type: none"> o opisywanie mieszkań i domów o wyrażanie bytu o usytuowanie w przestrzeni o pytanie i udzielanie informacji o drogę do jakiegoś miejsca
6	<ul style="list-style-type: none"> o pytanie o zdrowie o opisywanie stanu zdrowia o opisywanie wyglądu i charakteru o porównywanie o udzielanie wskazówek i rad o wyrażanie powinności
7	<ul style="list-style-type: none"> o pytanie o godzinę o mówienie o czynnościach dnia codziennego w czasie teraźniejszym o porządkowanie czynności chronologicznie
8	<ul style="list-style-type: none"> o wyrażanie swoich upodobań o pytanie o upodobania o mówienie o takich samych i odmiennych upodobaniach o mówienie o zainteresowaniach i zdolnościach o pytanie o częstotliwość o wyrażanie częstotliwości o proponowanie o reagowanie na propozycje: przyjmowanie propozycji

<i>Explora A1.2</i>	
Rozdział	Treści funkcjonalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o przedstawianie innych o opis wyglądu fizycznego i charakteru o wyrażanie uczuć i emocji o porównywanie o wskazywanie daty
2	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o czynnościach i strategiach o wyrażanie umiejętności, zainteresowaniach i zdolnościach o definiowanie pojęć
3	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości o opisywanie miejsca pracy o opisywanie kompetencji i umiejętności o wyrażanie pragnień i intencji na temat przyszłej pracy
4	<ul style="list-style-type: none"> o odgrywanie scenek w sklepie o opisywanie ubrań o wyrażanie opinii o pytanie o cenę o usytuowanie przedmiotów w przestrzeni o porównywanie
5	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o planach na przyszłość o organizowanie podróży o rezerwowanie pokoju w hotelu o ocenianie i wyrażanie preferencji na temat transportu o odgrywanie scenek na stacji i kupowanie biletów
6	<ul style="list-style-type: none"> o opisywanie elementów krajobrazu o opisywanie pogody o mówienie o planach na przyszłość o mówienie o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości
7	<ul style="list-style-type: none"> o prowadzenie rozmowy telefonicznej o opisywanie zalet i wad produktu o porównywanie o wyrażanie upodobań i opinii
8	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o zwyczajach w czasie teraźniejszym o mówienie o doświadczeniach życiowych o opisywanie wydarzeń o pisanie przepisów kulinarnych o wyrażanie upodobań, preferencji i opinii o udzielanie rad i wskazówek

5.4. MATERIAŁ FONETYCZNO-ORTOGRAFICZNY

<i>Explora A1.1</i>	
Rozdział	Treści fonetyczno-ortograficzne
0	<ul style="list-style-type: none"> alfabet hiszpański wymowa podstawowych słów w języku hiszpańskim
1	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: sylaba akcentowana zapis pytań i zdań wykrzyknikowych
2	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: b, v
3	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: ce, ci, z, f seseo
4	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: ca, co, cu, c+spółgłoska, que, qui
5	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: j, h
6	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: g, gu, gü dierезa
7	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: l, ll yeísmo
8	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: r, rr
<i>Explora A1.2</i>	
Rozdział	Treści fonetyczno-ortograficzne
1	-----
2	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: ch
3	-----
4	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: ñ, ni
5	-----
6	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: i, í, y
7	-----
8	<ul style="list-style-type: none"> wymowa: x

5.5 MATERIAŁ KULTUROWY

<i>Explora A1.1</i>	
Rozdział	Treści kulturowe
0	<ul style="list-style-type: none"> słownictwo hiszpańskie na świecie piosenka o alfabecie
1	<ul style="list-style-type: none"> formy osobowe <i>tú/usted</i> imiona i nazwiska hiszpańskie znane osoby ze świata hiszpańskojęzycznego kraje hiszpańskojęzyczne

	<ul style="list-style-type: none"> o produkty międzynarodowe o ważne telefony w Hiszpanii
2	<ul style="list-style-type: none"> o komisje hiszpańskie (<i>La familia Cebolleta, Superlópez</i>)
3	<ul style="list-style-type: none"> o hiszpańska szkoła o oceny szkolne w Hiszpanii o seseo
4	<ul style="list-style-type: none"> o typowe dania krajów hiszpańskojęzycznych o posiłki w Hiszpanii o hiszpański zestaw obiadowy o formy osobowe <i>tú/usted</i>
5	<ul style="list-style-type: none"> o miasta w krajach hiszpańskojęzycznych (Bogotá, Ciudad de México) o adresowanie w Hiszpanii o formy osobowe <i>tú/usted</i> o wyrażenia grzecznościowe: <i>perdón, perdona, disculpa, disculpe</i>
6	<ul style="list-style-type: none"> o zdrowie i zdrowy tryb życia o tradycyjne metody leczenia o piosenka „<i>A mi burro, a mi burro</i>”
7	<ul style="list-style-type: none"> o pory dnia w Hiszpanii i w krajach hiszpańskojęzycznych o strefy czasowe w niektórych krajach hiszpańskojęzycznych o piosenka „<i>Susanita tiene un ratón</i>” (Miliki) o yeísmo
8	<ul style="list-style-type: none"> o popularne sporty w świecie hiszpańskojęzycznym o sposoby na zdrowe spędzanie czasu wolnego o piosenka „<i>Me gustas tú</i>” (Manu Chao)
<i>Explora A1.2</i>	
Rozdział	Treści kulturowe
1	<ul style="list-style-type: none"> o stereotypy na temat krajów hiszpańskojęzycznych o horoskop
2	<ul style="list-style-type: none"> o style uczenia się o popularność języka hiszpańskiego na świecie
3	<ul style="list-style-type: none"> o podział obowiązków domowych w Hiszpanii o rynek pracy w Hiszpanii
4	<ul style="list-style-type: none"> o moda w Hiszpanii o tradycyjne stroje w świecie hiszpańskojęzycznym
5	<ul style="list-style-type: none"> o miejsca turystyczne krajów hiszpańskojęzycznych o podróże po Ameryce Łacińskiej o środki transportu w Hiszpanii i w Ameryce Łacińskiej
6	<ul style="list-style-type: none"> o mity na temat hiszpańskiej pogody
7	<ul style="list-style-type: none"> o nowe technologie i nowe zwyczaje społeczne o środki komunikacji w Hiszpanii i w krajach

	hiszpańskojęzycznych
8	<ul style="list-style-type: none"> ○ kuchnia hiszpańska ○ Fallas ○ Święto Zmarłych w Meksyku ○ Dzień Świętych Niewinnych w Hiszpanii ○ lokalne święta w Hiszpanii

5.6. STANDARDY OSIĄGNIĘĆ UCZNIA

Świadomość celów, do jakich nauczyciel dąży wspólnie z uczniami, jest jednym z najważniejszych elementów planowania procesu dydaktycznego oraz rozkładu na nowy rok szkolny. Nowa podstawa programowa zakłada kontynuację nauki języka na kolejnych etapach edukacyjnych tak więc nauczyciel tak organizuje proces nauczania, aby przygotować uczniów do nauki na kolejnym etapie.

Uczeń realizując zamierzone cele ogólne, szczegółowe i wychowawcze opanowuje umiejętności cząstkowe aby osiągnąć w pełni językową kompetencję komunikacyjną. Należy jednak mieć na uwadze, że nie zawsze uczniowie osiągają poziomy w założonej kolejności oraz że nie wszystkie umiejętności są przez nich opanowywane w tym samym zakresie.

Zgodnie z nowym podejściem do nauczania języków obcych, opis osiągnięć dotyczy postępów ucznia w zakresie zdobywanej wiedzy oraz rozwijanych umiejętności jej zastosowania, obejmujących rozumienie ze słuchu, czytanie, mówienie oraz pisanie.

Poniżej prezentujemy standardy osiągnięć ucznia na poziomie A1 z zakresu wyżej wymienionych umiejętności.

Słuchanie

Uczeń:

- potrafi zrozumieć znane mu słowa i podstawowe wyrażenia dotyczące jego osoby, rodziny i bezpośredniego otoczenia;
- rozumie polecenia adresowane do niego w sposób uważny;
- potrafi zastosować się do krótkich i prostych wskazówek;
- rozumie ogólny sens wypowiedzi i potrafi wykonywać proste polecenia;
- rozumie typowe, codzienne wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb komunikacyjnych.

Czytanie

Uczeń:

- rozumie znane nazwy, słowa i proste zdania np. na tablicach informacyjnych i plakatach lub w katalogach;
- rozumie krótkie i proste wiadomości napisane np. na pocztówkach;
- rozpoznaje znane sobie nazwy, słowa i podstawowe zwroty w prostych ogłoszeniach i w najczęściej spotykanych sytuacjach życia codziennego;
- rozumie ogólną treść prostych materiałów informacyjnych i krótkich opisów;
- umie wypełniać proste polecenia pisemne.

Mówienie

Uczeń:

- dysponuje podstawowym zasobem słów i prostych wyrażen związanych z danymi osobowymi i pojedynczymi, konkretnymi sytuacjami komunikacyjnymi;
- wykazuje ograniczone opanowanie kilku prostych struktur gramatycznych i wzorów zdaniowych;
- potrafi wypowiadać krótkie, pojedyncze zdania;
- potrafi formułować pytania dotyczące danych osobowych i odpowiadać na podobne;
- potrafi prowadzić prostą rozmowę, zadawać pytania na swój temat, na temat miejsca, gdzie mieszka, ludzi których zna i rzeczy, które posiada, i odpowiadać na nie;
- potrafi inicjować proste wypowiedzi w zakresie potrzeb życia codziennego i w odniesieniu dobrze znanych tematów oraz odpowiadać na pytania z nimi związane i reagować na tego typu wypowiedzi innych;
- potrafi łączyć słowa lub grupy słów prostymi spójnikami jak i czy potem.

Pisanie

Uczeń:

- potrafi napisać krótki, prosty tekst użytkowy (np. pocztówkę z pozdrowieniami);
- potrafi wypełnić formularz (np. w hotelu) z danymi osobowymi: nazwisko, adres, obywatelstwo;
- potrafi pisać proste zdania o sobie i o wymyślonych przez siebie postaciach, gdzie mieszkają i czym się zajmują;

- umie podawać pisemnie liczby i daty, własne nazwisko, narodowość, adres, datę urodzenia lub przyjazdu do danego kraju (np. w formularzu hotelowym).¹¹

6. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW I STRUKTURA LEKCJI

Efektywność nauczania w dużej mierze uzależniona jest od stopnia intensywności kontaktu z językiem hiszpańskim, dlatego sugerujemy, aby język ten był jednocześnie językiem klasowych instrukcji oraz komunikacji na lekcji, czyli aby nauka hiszpańskiego odbywała się za pomocą języka hiszpańskiego.

Umiejętność komunikowania się w języku obcym jest jedną z najważniejszych kompetencji wykształconego człowieka. Jednak tak dalece odległe cele nie są wystarczająco motywujące dla ucznia w tym wieku. Ważne jest, aby na lekcji języka hiszpańskiego stwarzać sytuacje, które w przyjaznej i bezpiecznej atmosferze będą służyć naturalnej potrzebie komunikacji. Potrzeba zrozumienia instrukcji nauczyciela oraz autentyczna wymiana informacji stanowi naturalny kontekst dla kształtowania kompetencji komunikowania się. Chociaż nie jest łatwo rozpocząć nauczania języka obcego, posługując się wyłącznie nim od samego początku, wskazane jest, aby był językiem interakcji w klasie. Konsekwentnie wprowadzane zwroty i wyrażenia, których znaczenie ilustrowane jest przez odpowiedni gest, a następnie przykładem, są przyswajane i stopniowo z sukcesem używane przez uczniów. Dodatkowym ułatwieniem są klasowe rytuały, np. powitanie, pożegnanie, sprawdzanie listy obecności, zapisywanie daty, kolejnego numeru lekcji, składanie życzeń urodzinowych oraz wykonywanie ćwiczeń tego samego typu. Ważną rolę w tym procesie odgrywa także struktura prowadzenia lekcji, której najbardziej porządany przebieg opisany jest poniżej.

STRUKTURA LEKCJI

a/ Rozgrzewka językowa

Każda lekcja powinna rozpocząć się od rozgrzewki językowej. Moment rozpoczęcia lekcji jest doskonałą okazją do wprowadzenia elementu autonomii. Cele dydaktyczne nauczyciela w niczym nie ucierpią, jeżeli o formie rozgrzewki zadecydują sami uczniowie. Można przyzwyczaić uczniów do wykorzystywania na tym etapie lekcji zabaw związanych z technikami twórczego myślenia, takimi jak:

¹¹ Rada Europy *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2003, str. 30-45.

"burza mózgów" czy "skojarzenia". Może to być równie dobrze gra w pytania. Najważniejsze jest, aby w ciągu pięciu pierwszych minut lekcji wprowadzić klimat bezpieczeństwa, akceptacji i wzajemnego zaufania. Każde skojarzenie czy pytanie jest równie dobre i słuszne. Techniki te pozwalają kształtować u uczniów szacunek do własnego zdania i zdania kolegów.

b/ Sprawdzenie pracy domowej

Sprawdzenie pracy domowej powinno być stałą pozycją naszych lekcji. Uczniowie, którzy angażowali swoje wysiłki w przygotowanie do zajęć oczekują od nauczyciela zainteresowania efektami swojej pracy. Jednym z ważnych zadań niniejszego programu jest bowiem uwrażliwianie uczniów na język hiszpański spotykany poza samymi lekcjami języka hiszpańskiego prowadzonymi przez nauczyciela w szkole.

c/ Prezentacja materiału

Wprowadzenie nowego materiału winno być połączone z interesującym dla uczniów kontekstem i z zastosowaniem różnorodnych środków, takich jak tekst, rysunek, diagram, nagranie audio lub video. Przygotowując się do lekcji nauczyciel musi wziąć to pod uwagę, jak również to, aby jasno określić cel jaki chce osiągnąć wraz z uczniami. Po przedstawieniu tematu lekcji, sam lub wspólnie z nimi określa kryteria co będzie brane pod uwagę przy ocenianiu – NaCoBeZU.¹²

Na tym etapie lekcji nauczyciel prezentuje nowe wzorce językowe. Ułatwi uczniom zadanie, jeśli przypomni, jakie techniki i strategie uczenia mogą zastosować przy koncentrowaniu się na przyswajaniu nowych treści. Może to być robienie notatek, rysowanie, uważne słuchanie, kojarzenie, podkreślanie, odgadywanie znaczeń z kontekstu. Nauczyciel powinien wyraźnie określić, które z wprowadzanych zagadnień przeznaczone są do rozpoznania i zrozumienia, a które do późniejszych samodzielnych wypowiedzi ucznia.

d/ Ćwiczenia wdrażające

Rola nauczyciela polega na stworzeniu każdemu uczniowi najbardziej optymalnych warunków uczenia. Nauczyciel może stosować różnorodne formy do ćwiczenia nowych zagadnień, przy czym stopniowo powinien wycofywać się z pomocy udzielanej uczniom na rzecz ich samodzielności. Ćwiczenie każdej ze sprawności językowych wymaga zastosowania innych technik.

e/ Zastosowanie języka

Po odpowiednim wyposażeniu uczniów w nowe struktury gramatyczne czy też słownictwo powinniśmy stworzyć im możliwość zastosowania nowej wiedzy.

¹² www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniania-kszaltujacego

Uczniowie mogą to zrobić wykonując projekt indywidualny lub grupowy, rozwiązując zadanie z kart pracy, przeprowadzając ankietę wśród kolegów, wypełniając diagram.

f/ Podsumowanie lekcji

Pod koniec lekcji nauczyciel stosując wcześniej podane kryteria ocenia czy zamierzony cel lekcji został osiągnięty. Kryteria te mają też pomóc uczniowi w przygotowaniu się do następnej lekcji, odrobieniu zadanej pracy domowej, kartkówki czy sprawdzianu, w taki sposób by cel postawiony na początku pracy został zrealizowany.¹³

Pamiętajmy jednak, że proces nauczania nie ma wyłącznie charakteru linearnego i formuła PPP (*Presentación, Práctica, Producción*) jest najczęstszym, ale nie jedynym możliwym rozwiązaniem metodycznym.

7. METODY I TECHNIKI NAUCZANIA

Program nauczania *Explora* przedstawia również jakich metod nauczania języka hiszpańskiego oraz technik wprowadzania i utrwalania materiału powinien używać nauczyciel by założone cele zostały osiągnięte. Przedstawione zostaną także formy pracy, które nauczyciel powinien zastosować. Aby lekcje języka hiszpańskiego były dla ucznia atrakcyjne, a jednocześnie motywowały go do nauki, należy stosować zróżnicowane metody i techniki nauczania oraz formy pracy.

7.1. RODZAJE METOD I TECHNIK NAUCZANIA

„Metodę można zdefiniować jako zespół technik powiązanych ze sobą wspólną koncepcją przyswajania języka.”¹⁴ Metoda nauczania to sposób pracy nauczyciela ze słuchaczem, aby prowadził do osiągnięcia zakładanych celów edukacyjnych. Technikami zaś nazywamy wszystkie czynności nauczyciela i ucznia w klasie podczas procesu nauczania. Przy doborze metod i technik nauczania należy brać pod uwagę czy i w jakim stopniu wywołują one aktywność, samodzielność i zaangażowanie słuchacza. Jednym z nieodzownych czynników doboru metod

¹³ www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniania-ksztaltujacego

¹⁴ Kleban M. *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych II etapu edukacyjnego*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2014, str. 27.

i technik pracy nauczyciela z uczniem jest również wiek. Inaczej pracujemy z dziećmi, inaczej z młodzieżą, a inaczej z osobą dorosłą.

W programie nauczania *Explora* proponujemy pracę z uczniem **metodą komunikacyjną**, jednak częściej zwaną podejściem komunikacyjnym. Skupia ono uwagę na umiejętności skutecznego porozumiewania się w języku obcym. Celem nauki jest osiągnięcie kompetencji komunikacyjnej rozumianej jako umiejętność efektywnego porozumiewania się w sposób odpowiadający danej sytuacji. Aby to osiągnąć, trzeba oczywiście poznać formy gramatyczne danego języka, a także funkcje wypowiedzi oraz ich wzajemne zależności. Pewna doza poprawności gramatycznej jest niezbędna, by nie zablokować komunikacji językowej. Błędy językowe są jednak traktowane jako naturalny element procesu uczenia się. Zakłada się, iż będą one stopniowo eliminowane w dalszym procesie nauczania i uczenia się, wraz z naturalnym rozwojem sprawności językowych.

Metoda audiolingwalna jest bardzo często wykorzystywana w nauczaniu na poziomach początkowych. Szczególnie przydatne jest powtarzanie za wzorem (nauczycielem lub nagraniem), chórem i indywidualnie, wielokrotne powtarzanie wyrażen, zwrotów, słów, zdań dla wyrobienia nawyków językowych oraz uczenie się na pamięć całych zdań, ćwiczeń rytmicznych, piosenek dla usprawnienia płynności, wymowy i intonacji. Jest to metoda służąca rozwijaniu zarówno sprawności słuchania, jak i mówienia. Dzięki temu, że wprowadza ona wspólne mówienie, zachęca nawet nieśmiałyh uczniów do powtarzania tekstów (tj. słów, wyrażen, zwrotów itd.).

TPR (metoda reagowania całym ciałem) jest tym bardziej przydatna, im niższy jest wiek uczniów. Metoda ta zakłada, że nauczyciel wspomaga swoje polecenia językiem ciała, a uczniowie pokazują zrozumienie poleceń nauczyciela ruchem lub gestem. Uczniowie zachęcani są do przedstawiania za pomocą pantomimy i zgadywania znaczenia wyrazów (rzeczowników, przymiotników, czasowników itp.). Metoda ta służy rozwijaniu sprawności słuchania.

Metoda naturalna bazuje na słuchaniu wypowiedzi obcojęzycznej wynikającej ze zrozumiałej dla słuchacza sytuacji. W podobny sposób małe dzieci uczą się języka ojczystego. Nauczyciel w tej metodzie używa prostego, łatwego do zrozumienia języka z dużą ilością powtórzeń. Prowokuje ucznia do wypowiedzi polegającej głównie na powtarzaniu słów czy zdań wypowiedzianych przez nauczyciela, ale nie wymusza wypowiedzi.¹⁵

¹⁵ Komorowska H. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2002, str. 23-26.

„**Metody podające** zwane też metodami asymilacji wiedzy są metodami nauczania opartymi głównie na aktywności poznawczej o charakterze odtwórczym, są szeroko stosowane w różnych formach komunikacji społecznej, niektóre z nich także w kształceniu zawodowym.”¹⁶ Uczeń jest aktywny poznawczo jedynie odtwarzając przekazane przez nauczyciela wiadomości. Do najczęściej używanych na lekcjach języków obcych zaliczamy pogadankę, praca z książką, wykład czy opowiadanie. Warto również zwrócić uwagę na to, aby w naszej pracy nie dominowały metody, w których nauczyciel przekazuje wszystkie informacje uczniowi. Ciekawym rozwiązaniem są metody poszukujące inaczej nazywane heurystycznymi.

Metoda heurystyczna to taki sposób myślenia i rozwiązywania problemów, w którym istotne jest poszukiwanie nowych faktów i związków między nimi, formułowanie nowych hipotez oraz odkrywanie nowych prawd. Odrzuca gotowe wzorce i schematy, to uczeń poszukuje rozwiązania lub odpowiedzi.

Kolejnym ciekawym dla ucznia rozwiązaniem są także **metody eksponujące** (film, sztuka, pokaz), w których uczeń uczy się poprzez zaangażowanie emocjonalne i przeżycie.

Jako przeciwstawienie się metodom podającym i odtwórczemu stylowi pracy ucznia powstały **metody aktywizujące**. Metody aktywizujące to grupa metod nauczania, które charakteryzuje to, że w procesie kształcenia aktywność uczniów przewyższa aktywność nauczyciela, rozwijają samodzielność ucznia, zachęcają go do odpowiedzialności za organizację i przebieg lekcji, ułatwiają różnicowanie wymagań, pomagają w tworzeniu zintegrowanego zespołu klasowego, wspierają ocenianie zespołowej i twórczej pracy uczniów. Stosowanie metod aktywizujących w procesie dydaktycznym sprzyja pogłębieniu zdobytej wiedzy, jej operatywności i trwałości. Uczniowie muszą myśleć podczas wykonywania podjętych działań. Angażują się emocjonalnie; są aktywni w sferze percepcyjnej, ruchowej, werbalnej i emocjonalno-motywacyjnej. Wykorzystując metody aktywne, uczymy właściwych stosunków międzyludzkich, zrozumienia, tolerancji.

Oto przykładowe techniki aktywizujące:

Burza mózgów- inaczej giełda pomysłów

Kształtuje pomysłowość i wyobraźnię. Pomysły mogą być codzienne, fantastyczne, innowacyjne. Jej celem jest zgromadzenie w krótkim czasie dużej liczby pomysłów potrzebnych do rozwiązania jakiegoś problemu. Nauczyciel podaje problem, a uczniowie zgłaszają pomysły rozwiązań. Po wyczerpaniu pomysłów następuje dyskusja i wybór najlepszego rozwiązania. Zastosowanie tej techniki pozwala na

¹⁶ Łoś E., Reszka A. *Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Języki obce*. Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2010, str. 38.

włączenie wszystkich uczniów do pracy, sprawdzenie posiadanej wiedzy, szybkie zgromadzenie pomysłów.

Gry i zabawy językowe

Gry i zabawy stanowią istotną formę nauki szczególnie na początku nauczania języka obcego. Uczniowie przyswajają nową wiedzę poprzez zabawę, która jest dla nich najbardziej naturalnym rodzajem aktywności. Gry i zabawy językowe stymulują i motywują uczniów, przywołują pozytywne skojarzenia i pomagają kreować atmosferę sprzyjającą uczeniu się. Ponadto formy zabawowe aktywizują ucznia w sposób całościowy. Nauka wymaga zaangażowania ruchowego oraz wielu zmysłów: wzroku, słuchu, dotyku, węchu, a nawet smaku, czyli spełniony zostaje postulat nauczania wielozmysłowego. Zanim jednak nauczyciel wybierze grę, musi krytycznie ocenić jej przydatność i związane z nią korzyści językowe, poznawcze oraz społeczne, np. czy uczniowie faktycznie używać będą języka hiszpańskiego, czy nie uznają zabaw za zbyt infantylne, czy formy interakcji sprzyjają rozwijaniu umiejętności pracy w zespole. Na tym etapie edukacyjnym istotne jest, aby gra lub zabawa stanowiła dla uczniów jednocześnie wyzwanie intelektualne.¹⁷

Projekty

Projekty to rodzaj zajęć związany z fazą zastosowania języka. Pozwala uczniom na swobodny wybór zarówno treści, jak i formy nauki (np. jako pracy plastyczno-językowej). Sami lub z pomocą nauczyciela rozdzielają zadania zgodnie ze swoimi umiejętnościami, przejmując tym samym odpowiedzialność za własne obszary działań. Pewne fazy przygotowania projektu mogą odbywać się poza klasą (zbieranie informacji, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, kolekcjonowanie materiałów w postaci rysunków fotografii, przygotowanie tabel, wykresów oraz wstępna obróbka tekstów, które będą wykorzystane w pracy). Projekty stwarzają doskonałą okazję do kształtowania umiejętności współdziałania w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych, zdobywania wiedzy i informacji, rozwijania samodzielności.

Scenki teatralne

Inną aktywizującą techniką nauczania jest drama, czyli improwizacje, odgrywanie w różnych sytuacjach ról, scenek oraz przedstawień. Korzyści dotyczą nie tylko sfery językowej, utrwalania nowego słownictwa i struktur językowych w nowym kontekście oraz kształtowania kompetencji komunikacyjnej, ale również sfery emocjonalnej i społecznej ucznia. Techniki dramowe umożliwiają pracę nad wyraźną artykulacją dźwięków oraz ekspresją werbalną i niewerbalną. Ponadto rozwijają

¹⁷ Siek-Piskozub T. *Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych*. Warszawa: WSiP, 1997.

wyobrażnię artystyczną ucznia oraz uwrażliwiają go na tekst literacki, odpowiednią scenografię i oprawę muzyczną przedstawień. Drama sprzyja pracy nad pokonaniem barier emocjonalnych, np. nieśmiałości, niskiej samooceny oraz promuje współpracę między uczniami, a nie współzawodnictwo.

Piosenka

Jedną z najpopularniejszych technik aktywizujących stosowanych w nauczaniu języka obcego jest piosenka. Treść piosenki jest źródłem nowego słownictwa, które zostaje przekazane w kontekście, a tak wprowadzone wyrażenia leksykalne stają się łatwiejsze do zapamiętania i lepiej utrwalają się w pamięci. Najczęściej stosuje się ćwiczenia na rekonstrukcję tekstu piosenki, całego lub jego fragmentów; jako rozgrzewkę wprowadzającą temat zajęć czy jako bazę leksykalną do nauki nowych słówek.¹⁸

Techniki multimedialne

Obecnie umiejętność korzystania ze środków multimedialnych jest jednym z podstawowych wymogów edukacyjnych. Poniżej przedstawiamy kilka sugestii dotyczących wykorzystania materiałów multimedialnych:

- wyszukiwanie określonych informacji w Internecie;
- zachęcanie uczniów do oglądania filmów i programów w oryginalnej wersji językowej;
- korzystanie z platform Quizlet oraz Kahoot;
- wykorzystanie tablicy interaktywnej.

7.2. TECHNIKI NAUCZANIA ELEMENTÓW SYSTEMU JĘZYKA I SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

Przy użyciu omówionych wcześniej metod i technik odbywa się proces nauczania. Zadaniem uczących się jest opanowanie systemu języka, czyli słownictwa oraz gramatyki, a także doskonalenie wszystkich czterech sprawności językowych: słuchania, czytania, mówienia i pisanie oraz umiejętności poprawnej wymowy.¹⁹ Rola nauczyciela polega na umiejętnym dopasowaniu technik do wymagań ucznia, zapewnieniu odpowiedniego stopnia koniecznej różnorodności oraz stopnia trudności. Ogromnie ważne jest rozpoznanie strefy najbliższego rozwoju, czyli nie

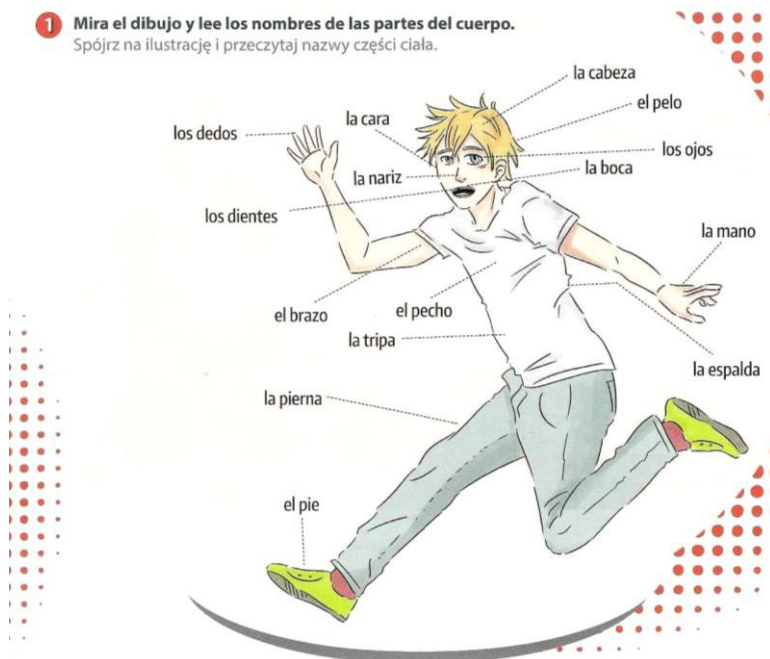
¹⁸ Pradela J. „Śpiewać każdy może...” – rola piosenek w nauczaniu języka obcego. W: *Języki Obce w Szkole* nr 4. Warszawa: CODN, 2003.

¹⁹ Kleban M. *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych II etapu edukacyjnego*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2014. str. 27.

tylko tego, co uczeń jest w stanie wykonać sam, ale też tego, co może zrobić z pomocą nauczyciela lub /i innych uczniów.

Techniki nauczania słownictwa

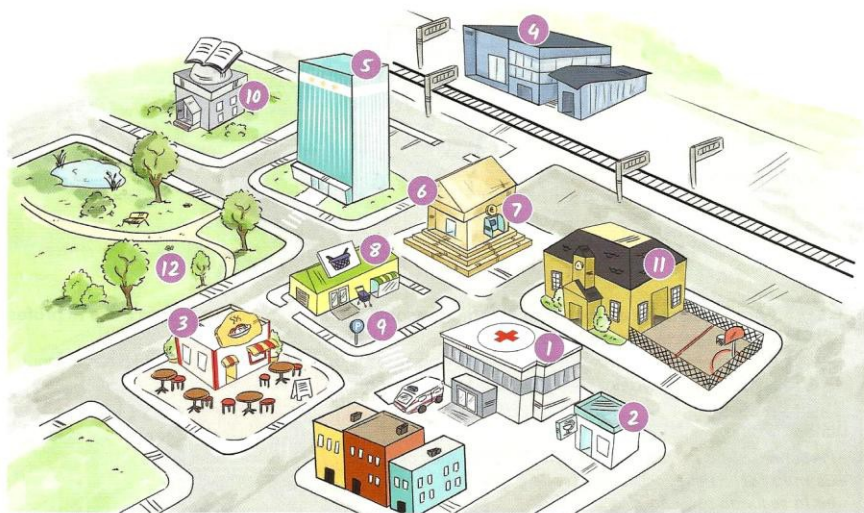
- prezentacja i ćwiczenie nowych słów na podstawie materiałów autentycznych i przedmiotów:



- dopasowywanie przymiotników, rzeczowników, czasowników do danego obrazka:

14 Este es el barrio donde vive Marta. Observa las palabras de debajo del dibujo y di cómo se llama cada establecimiento.

Oto dzielnica, w której mieszka Marta. Popatrz na słowa pod rysunkiem i powiedz, jak nazywa się każde z tych miejsc.



- | | | | |
|----------------|------------------|-------------------------|--------------------------|
| a. el parque | d. la biblioteca | g. el cajero automático | j. el restaurante |
| b. el hospital | e. el banco | h. el supermercado | k. la estación de trenes |
| c. la escuela | f. el hotel | i. el aparcamiento | l. la farmacia |

- poszerzanie słownictwa w ramach tematu/pola semantycznego, np. z wykorzystaniem burzy mózgów lub grupowanie wyrazów według kategorii:

1 Haz una tabla en tu cuaderno con las categorías de productos alimenticios y clasifica cada alimento en la categoría correspondiente.
Zrób tabelkę w zeszyty z kategoriami produktów i wpisz każdy produkt do odpowiedniej kategorii.

(LA) CARNE (EL) PESCADO (EL) MARISCO (LAS) BEBIDAS

(LOS) DULCES (LA) VERDURA (LA) FRUTA OTROS

la pasta la col los caramelos el té las uvas las patatas

la pera la zanahoria el pollo las fresas la naranjas la tarta

los huevos el queso el pan el atún la leche el cerdo

el plátano el pepino el pimiento la manzana las gambas la lechuga el agua los calamares los helados

- pre
- prezentacja i utrwalanie słownictwa na podstawie opowiadania (np. uzupełnianie tekstu);
- znajdowanie par synonimów lub antonimów;
- łączenie pojęcia z definicją lub przykładem;
- podawanie wyrazów niepasujących do danej grupy;

- podawanie znaczenia za pomocą mimiki, gestów;
- podawanie nowego wyrazu w kontekście;
- zastosowanie nowych wyrazów w pytaniach;
- zastosowanie nowych wyrazów w krótkich historyjkach;
- krzyżówki;
- definicje;
- stosowanie gier opartych na zapamiętywaniu;
- literowanie - zapisywanie słów;
- tłumaczenia słów (celowo ta technika podana jest na końcu, gdyż mimo że jest najszybszym sposobem objaśnienia materiału ale za mało angażuje uczniów do wykorzystania posiadanej wiedzy).

Techniki nauczania gramatyki

- łączenie obrazków i odpowiednich struktur:

C. Observa el dibujo de la habitación de Sara y, en tu cuaderno, completa la descripción con las palabras del cuadro.

Popatrz na rysunek pokoju Sary i w zeszyte uzupełnij opis wyrazami z ramki.

a la izquierda • entre • al lado • en • derecha • detrás

Este es el dormitorio de Sara. Es pequeño pero acogedor. Tiene una cama un poco pequeña y hay un sillón a la (1) de la cama. (2) del sillón hay una lámpara. Todas las tardes Sara lee en este sillón. Tiene muchos libros (3) la estantería que está (4) de la lámpara. Hay una ventana (5) de la cama. (6) la ventana y la cama hay una mesita de noche con una lámpara encima, porque Sara también lee en la cama todas las noches.



estás	vas
está	va
estamos	vamos
estáis	vais
están	van

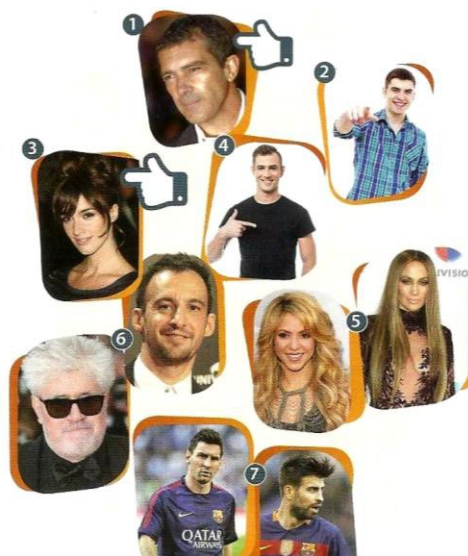
- analiza nowych struktur gramatycznych na podstawie umieszczonych w podręczniku lub kartach pracy wyjaśnień po polsku dotyczących specyfiki nowych struktur:

PRZYMIOTNIKI DZIERŻAWCZE	
I. pojedyncza	I. mnoga
mi abuelo/abuela	mis abuelos/abuelas
tu tío/tía	tus tíos/tías
su primo/prima	sus primos/primas
nuestro/a abuelo/abuela	nuestros/as abuelos/abuelas
vuestro/a tío/tía	vuestros/as tíos/tías
su primo/prima	sus primos/primas
<p>➤ Przymiotniki dzierżawcze mają taką samą formę dla rodzaju męskiego i żeńskiego, z wyjątkiem form nuestro, vuestro, które posiadają również formę żeńską nuestra, vuestra.</p> <p>mi abuelo → mi abuela nuestro tío → nuestra tía vuestro hermano → vuestra hermana</p> <p>➤ Liczbę mnogą przymiotników dzierżawczych tworzymy przez dodanie -s do form liczby pojedynczej.</p> <p>mi hijo → mis hijos</p> <p>➤ Uwaga! Nie należy mylić przymiotnika dzierżawczego tu (twój, twoja) z zaimkiem osobowym tú (ty). W odróżnieniu od zaimka osobowego przymiotnik tu nie posiada akcentu graficznego.</p> <p>➤ Uwaga! Przymiotnik dzierżawczy ma taki sam rodzaj i liczbę jak rzeczownik określający posiadaną rzecz lub osobę.</p> <p>el padre de Ana → su padre los padres de Miguel → sus padres la tía de Miguel y Ana → su tía las tías de Miguel y Ana → sus tías</p>	

- prezentacja i utrwalanie nowych struktur na podstawie opowiadania;
- szukanie w tekście określonych form gramatycznych;
- układanie w dłuższe struktury gramatyczne rozsypki wyrazowej;
- zabawa wyrazami, tak aby powstały pytania/zdania;
- uzupełnianie odpowiednią strukturą gramatyczną zdań, opowiadań, dialogów:

7 Escribe las oraciones en tu cuaderno y complétalas con la forma adecuada del verbo *ser* o *llamarse*. Si hay dos opciones, escribe las dos oraciones. Przepisz zdania do zeszytu, uzupełniając właściwą formą czasownika *ser* lub *llamarse*. Jeśli są dwie możliwości, napisz obydwa zdania.

1. Él Antonio.
2. ¿Cómo ?
3. Ella Paz.
4. Yo Pedro.
5. Ella Shakira y ella Jennifer.
6. ¿Usted Pedro y usted Alejandro?
7. Él Lionel y é Gerard.



- przekształcanie zdań;
- wybieranie poprawnej formy z kilku podanych możliwości;
- prezentacja i utrwalanie nowych struktur na podstawie piosenek i rymowanek;
- tworzenie, pisanie nowych części historyjki z użyciem nowej struktury.

Techniki nauczania wymowy

- powtarzanie modelu językowego (słów, fraz, zdań) za nauczycielem lub nagraniem:

5 **CD 2** Escuchad la audición y leed en voz alta estas palabras. Posłuchajcie nagrania i przeczytajcie na głos poniższe słowa.

A a	autobús	I i	internet	R erre	robot
B be	bicicleta	J jota	jungla	S ese	muro
C ce	coco	K ka	kárate	T te	sirena
Ch che	centro, circo	L ele	lámpara	U u	teléfono
D de	chocolate	LL elle	llamarse	V uve	universidad
E e	doctor	M eme	mapa	W uve doble	video
F efe	elefante	N ene	naturaleza	X equis	web
G ge	fábrica	Ñ eñe	España	Y ye (i griega)	taxi
H hache	guitarra, guepardo	O o	ópera	Z zeta	yogur
	gigante, geografía	P pe	parque		zoo
	hospital	Q cu	quiosco		

- powtarzanie, uczenie się na pamięć, wspólne śpiewanie piosenek, rymowanek;

- powtarzanie, uczenie się na pamięć łamańców językowych:

D En grupos, haced un concurso de trabalenguas. Gana el grupo que lea mejor y más rápido este trabalenguas.

W grupach przeprowadźcie konkurs czytania łamańców językowych. Wygra grupa, która najlepiej i najszybciej przeczyta łamańce.

Poquito a poquito Paquito empaca poquitas copitas en pocos paquetes.

- tworzenie, pisanie nowych kolejnych zwrotek rymowanek, łamańców językowych;
- wyszukiwanie par rymujących się wyrazów;
- zaznaczanie w tekście usłyszanego słowa:



B Escucha y di qué palabras oyes.

Posłuchaj i powiedz, które z poniższych wyrazów słyszysz.

- | | |
|----------|----------|
| 1. zorro | 5. forro |
| 2. zumo | 6. fumo |
| 3. zoco | 7. foco |
| 4. zénit | 8. fénix |

- wysłuchiwanie wyrazów z analogicznym dźwiękiem;
- słuchanie/czytanie książeczek opartych na zabawie wyrazami z tym samym dźwiękiem;
- czytanie na głos krótkich, prostych tekstów.

Techniki nauczania sprawności receptywnych:

1. słuchania:

- przed wysłuchaniem

- przewidywanie na podstawie tytułu, ilustracji lub słów-kluczy treści tekstu słuchanego;
- rozmowa na temat związany z tekstem;
- wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście;
- pytania dotyczące nagrania, na które uczniowie odpowiadają przed wysłuchaniem nagrania, a w trakcie odsłuchu weryfikują trafność udzielonych odpowiedzi;

- w trakcie

- określanie czasu, miejsca, osób, zdarzenia;
- zaznacz, zakreśl, połącz w pary oraz odpowiedz na pytania;
- porządkowanie kolejności obrazków zgodnie z treścią tekstu;
- prawda/fałsz;
- wybór wielokrotny;
- uzupełnianie luk;

- wyszukiwanie szczegółowych informacji w tekście:

15 **CD 18** **Marta acompaña a un nuevo alumno y le enseña el colegio. Escucha el diálogo y escribe en tu cuaderno los nombres de los lugares que menciona.**
 Marta oprowadza nowego kolegę po szkole. Posłuchaj dialogu i zapisz w zeszyte nazwy miejsc, o których mówi.



LAS NOTAS EN ESPAÑA

0-4	suspense (niedostateczny)	😞
5	suficiente (dopuszczający)	😐
6	bien (dostateczny)	😌
7-8	notable (dobry)	😊
9	sobresaliente (bardzo dobry)	😄
10	sobresaliente (celujący)	😁

- uzupełnianie tabeli:

14 **Miguel va a un restaurante a comer con sus padres.**
 Miguel idzie z rodzicami na obiad do restauracji.

A. CD 26 **Escucha y lee la conversación.**
 Posłuchaj i przeczytaj dialogi.

Madre: Hola, buenos días. Mesa para tres, por favor.
Camarera: Por supuesto. ¿Aquí está bien?
Madre: Sí, sí, gracias.
Camarera: ¿Carta o menú del día?
Padre: Menú, por favor.
Camarera: Aquí tienen.

Camarera: ¿Qué quieren tomar?
Madre: Yo, de primero, verdura. Y de segundo, salmón.
Camarera: Perfecto.
Miguel: Perdón, ¿la ensalada mixta lleva aceitunas?
Camarera: Sí, por supuesto.
Miguel: Pues para mí, ensalada y pollo al horno, por favor.
Camarera: ¿Y para usted, señor?
Padre: Yo también quiero ensalada mixta y de segundo, huevos con chorizo.
Camarera: Muy bien. ¿Y para beber?
Padre: Una botella de agua grande, por favor.

Camarera: ¿Quieren algo más? ¿Postre, café...?
Madre: Para mí, nada.
Miguel: Yo quiero arroz con leche, por favor.
Padre: Yo, un café solo, por favor.

Madre: La cuenta, por favor.
Camarera: Por supuesto, ahora mismo.



RESTAURANTE LA BUENA VIDA

MENÚ DEL DÍA

PRIMEROS

- Ensalada mixta
- Verdura al vapor
- Macarrones con tomate y queso

SEGUNDOS

- Pollo al horno
- Salmón con patatas
- Huevos con chorizo

POSTRES

- Fruta de temporada
- Tarta de chocolate
- Arroz con leche

PAN Y BEBIDA INCLUIDOS 10€

B. Copia en tu cuaderno esta tabla y complétala con los platos que elige cada personaje.

Przerysuj tabelę do zeszytu i wpisz potrawy, które zamawia każda osoba.

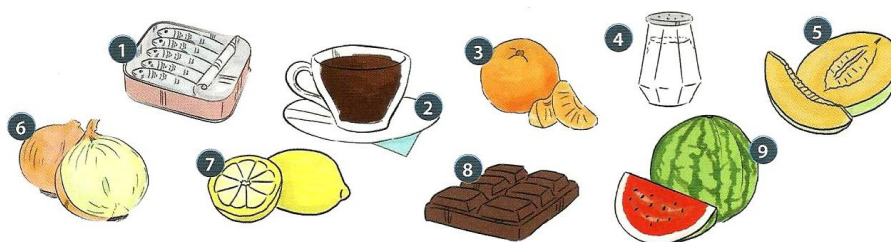
	Primero	Segundo	Postre
Miguel	? ? ? ? ?	? ? ? ? ?	? ? ? ? ?
Su madre	? ? ? ? ?	? ? ? ? ?	? ? ? ? ?
Su padre	? ? ? ? ?	? ? ? ? ?	? ? ? ? ?

- rysowanie lub zaznaczanie według wskazówek usłyszanych w tekście;
- po wysłuchaniu
 - streszczenie nagrania w języku polskim lub hiszpańskim, zrekonstruowanie dialogu z nagrania:



3 Escucha los nombres de algunos productos y di a tu compañero/a qué palabra corresponde a cada dibujo.

Posłuchaj nazw produktów i powiedz koledze/koleżance, któremu rysunkowi odpowiada każdy wyraz.



- dopisanie ciągu dalszego wydarzeń z nagrania;
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszony w tekście;

2. czytania

- przed czytaniem

- rozmowa na temat związany z tekstem;
- wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście;
- praca z obrazkiem (np. odpowiedzi na pytania: kto? gdzie? co robi?);
- pytania dotyczące tekstu, na które uczniowie odpowiadają przed lekturą, a w trakcie czytania weryfikują trafność udzielonych odpowiedzi;

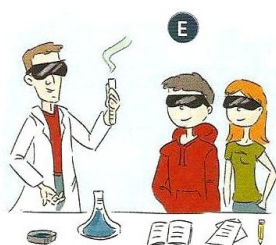
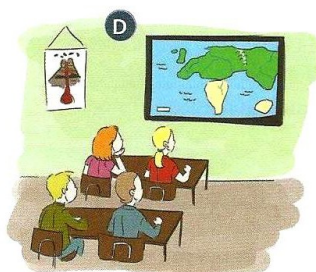
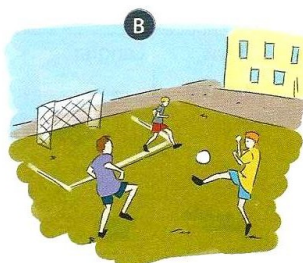
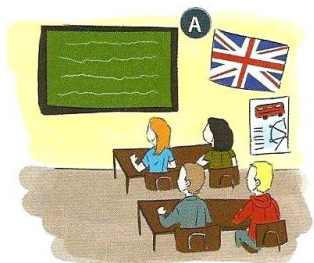
- w trakcie

- określanie czasu, miejsca, osób, zdarzenia;
- dopasowywanie tytułów do tekstów;
- podkreślanie słów-kluczy;
- łączenie ze sobą różnych elementów tekstu;
- wybór wielokrotny;
- uzupełnianie luk;
- wskazywanie miejsc w tekście, z których pochodzi dana informacja;

- porządkowanie kolejności obrazków zgodnie z treścią tekstu:

13 Miguel nos enseña su colegio. Lee el texto y ordena las viñetas en tu cuaderno.

Miguel pokazuje nam swoją szkołę. Przeczytaj tekst i uporządkuj rysunki w zeszytce.



Por la mañana tenemos Geografía en la clase 42. Luego tenemos Educación Física en el gimnasio. Después tenemos clase de Ciencias Naturales en el laboratorio. A mediodía tenemos el recreo. Más tarde tenemos dos horas de inglés en la clase 16. Por la tarde, después de comer, tenemos partido en el campo de fútbol del colegio.

- prawda/fałsz:



COMPRENSIÓN LECTORA

8. ¿Cómo...

h. ...trabaja la madre de Carolina?

A. Luis quiere conocer amigos de países hispanohablantes y por eso escribe un blog sobre él y sobre su familia. Lee la información y realiza la tarea B.

Luis chce poznać rówieśników z krajów hiszpańskojęzycznych. W tym celu zamieszcza na blogu informacje o sobie i swojej rodzinie. Przeczytaj wpis i wykonaj zadanie B.

MI FAMILIA

Me llamo Luis, tengo quince años y soy un poco tímido. Mi hermana mayor se llama Elsa, tiene diecinueve años, estudia en la Universidad y es muy graciosa. Mis padres se llaman Ana y Arturo. Ella tiene cuarenta y tres años, es abogada y trabaja mucho. Él tiene cuarenta y cinco años, es argentino y trabaja en una fábrica. Los dos son muy alegres y simpáticos. Mi familia tiene dos mascotas: un perro que se llama Terry y un gato que se llama Blanquito. Los dos animales son muy tranquilos y son muy amigos, así que nunca tienen problemas.

Quiero conocer a chicos o chicas de mi edad de otros países. Si quieres contactar conmigo, puedes escribirme a mi correo: luis@jmail.com

B. Después de leer el texto, escribe en tu cuaderno si las afirmaciones que tienes a continuación son verdaderas o falsas. Si son falsas, corrige la información.

Po przeczytaniu tekstu napisz w zeszytce, które z poniższych zdań jest prawdziwe, a które fałszywe. Jeśli zdanie jest fałszywe, popraw je tak, aby wyrażało prawdę.

- | | | |
|------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------|
| a. Luis tiene 50 años. | d. Arturo es de México. | g. Blanquito es un gato. |
| b. Elsa es estudiante. | e. Los padres de Luis son pesimistas. | h. Sus mascotas son muy tranquilas. |
| c. Ana es jueza. | f. La familia no tiene perro. | |

• odpowiedzi na pytania:

- 11** Mira el horario de Marta y responde a las preguntas en tu cuaderno.
Spójrz na plan lekcji Marty i w zeszyte odpowiedz na pytania.

HORARIO					
HORA	LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	VIERNES
8:30 – 9:25	Lengua	Matemáticas	Lengua	Inglés	Matemáticas
9:25 – 10:20	Geografía e Historia	Inglés	Tecnología	Matemáticas	Geografía e Historia
10:20 – 11:15	Educación física	Música	Geografía e Historia	Música	Ciencias Naturales
11:15 – 11:45	RECREO				
11:45 – 12:40	Matemáticas	Tecnología	Ciencias Naturales	Lengua	Francés
12:40 – 13:35	Tecnología	Lengua	Inglés	Ciencias Naturales	Inglés
13:35 – 14:30	Música	Francés	Religión	Educación física	Tutoría

- ¿Cuántas asignaturas tiene Marta?
- ¿Cuántas clases de Educación física tiene?
- ¿Cuántas clases de Inglés tiene?
- ¿Qué día de la semana tiene clase de Religión?
- ¿Qué días de la semana tiene clases de Matemáticas?
- ¿Qué idiomas estudia Marta?
- Y tú, ¿qué idiomas hablas?

LEKCJE W HISZPANII

LAS CLASES EN ESPAÑA

En España normalmente hay seis clases diarias de 55 minutos cada una. ¿Cómo es en Polonia? ¿Qué sistema os gusta más? Comentadlo entre todos/as en polaco.

LEKCJE W HISZPANII

W Hiszpanii zazwyczaj odbywa się 6 lekcji dziennie, które trwają po 55 minut. A jak to wygląda w Polsce? Który system bardziej Wam się podoba. Porozmawiajcie na ten temat po polsku.

- po przeczytaniu

- przedstawienie informacji w tekście z punktu widzenia innego bohatera;
- proponowanie innego zakończenia tekstu;
- uzupełnianie tabel informacjami z tekstu;
- sformułowanie przez uczniów pytań dotyczących tekstu i zadanie ich kolegom;
- stworzenie planu tekstu w punktach;
- odniesienie informacji w tekście do własnych doświadczeń;
- pisemne lub ustne streszczanie tekstu;
- pisanie tekstów o podobnej problematyce;
- pisanie dalszego ciągu tekstu.

Techniki nauczania sprawności produktywnych:

1. mówienia

- mówienie o sobie na podstawie zaprezentowanego modelu, np. uzupełnianie luki informacyjnej;
- samodzielne zadawanie pytań;
- prowadzenie krótkiej rozmowy stymulowanej obrazkiem/podanym zestawem słów, pytań, uzupełnioną ankietę;

- prowadzenie krótkiej, spontanicznej rozmowy:

17 Pregunta a tu compañero/a qué opción prefiere.
Zapytaj kolegę/koleżankę, którą z podanych opcji woli.

querer	preferir
queremos	preferir
queréis	preferís
quieren	prefieren

EJEMPLO

–¿Qué prefieres: comer pizza o helados?
–Prefiero la pizza./Me gustan las dos cosas./
No me gusta ni pizza ni helados.

- a. comer pizza o helados
- b. levantarse tarde o temprano

- c. cenar verdura o carne
- d. desayunar un bocadillo de jamón o de queso
- e. ducharse por la mañana o por la noche
- f. estudiar los sábados o los domingos
- g. acostarse a las ocho de la tarde o a las once de la noche
- h. tomar té verde o té negro
- i. beber zumo de naranja o de manzana

- ustne opisywanie ilustracji – opis obrazka przechodzący od pojedynczych słów do prostych i bardziej złożonych zdań:

7 ¿Quién es quién? Observa estos dibujos, elige a tres personajes y descríbelos oralmente.
Tu compañero/a adivina de quién se trata.

Kto jest kim? Popatrz na rysunki, wybierz trzy postaci i opisz je ustnie. Twój kolega/Twoja koleżanka odgadnie, o kim mowa.



2. pisania

- pisanie krótkiego, kilkuzdaniowego tekstu;
- pisanie o sobie na podstawie zaprezentowanego modelu, np. uzupełnianie luki informacyjnej;
- wpisywanie tekstu do chmurek w komiksie;
- pisanie krótkich tekstów użytkowych:

8 Tu amiga quiere adoptar una mascota, pero no se decide entre un perro y un gato. Lee este correo electrónico en el que te pide consejo y respóndele, describiendo cómo son uno y otro. Puedes utilizar los adjetivos del cuadro.

Twoja koleżanka rozważa adopcję psa lub kota. Przeczytaj e-mail, w którym prosi Cię o radę, i odpowiedz jej, opisując cechy jednego i drugiego zwierzęcia. Możesz skorzystać z przymiotników w ramce.

DESCRIBIR ANIMALES

activo/a
cariñoso/a
juguetón/ona
frío/a
fiel
sensible
sociable
independiente
tranquilo/a
obediente
peligroso/a
limpio/a
sucio/a

¡Hola!

En mi casa queremos adoptar una mascota y, como tú tienes varios animales en casa, quiero pedirte tu opinión. ¿Qué crees que es mejor: un gato o un perro? No nos podemos decidir. ¿Nos puedes ayudar?

Un beso,
Isabel

Hola, Isabel:

Me parece muy bien vuestra idea. Hay muchos animales que necesitan una buena familia. Yo lo tengo muy claro, es mejor [...] porque [...] . Además, [...]

Un abrazo,
[...]

- tworzenie tekstów do historyjek obrazkowych:

22 Mira el dibujo y escribe en tu cuaderno qué tiene que hacer Marta hoy.
Spójrz na rysunek i napisz w zeszycie, co Marta musi dzisiaj zrobić.

escribir un correo electrónico a un amigo

hacer la compra

ir a la farmacia

pasear al perro

estudiar para un examen

preparar la cena

leer un artículo para la clase de lengua

llamar a su abuela

visitar a una amiga que está enferma

ir al médico con su madre

7.3. TECHNIKI WDRAŻANIA AUTONOMII UCZNIA

Wdrażanie elementów autonomicznego uczenia się jest procesem długotrwałym i trudnym. Wymaga od nauczyciela skrupulatnego zaplanowania, konsekwencji w realizacji zadań oraz systematyczności. Jednak satysfakcja, jaką daje obserwacja rozwoju ucznia, coraz bardziej odpowiedzialnego za własne uczenie się,

rekompensuje wszystkie trudności i problemy. Wskazane jest jednocześnie zapoznanie rodziców z zasadami autonomii ucznia.

Proponujemy następujące techniki, które pomogą uczniom uwierzyć we własne możliwości i postępy w nauce:

- systematyczne wdrażanie do dokonywania samoocen;
- monitorowanie świadomego uczenia się: rozpoznawanie celów oraz postępów w nauce, głównie poprzez odpowiednio sformułowane pytania nauczyciela;
- refleksja dotycząca treści nauczanego materiału;
- zachęcanie uczniów do wyrażania opinii na temat stopnia satysfakcji;
- zachęcanie dzieci do udzielania sobie nawzajem informacji na temat poprawności wykonywanych zadań;
- wdrażanie uczniów do pracy w parach/grupach;
- zachęcanie uczniów do samodzielnego korzystania ze słowników dwujęzycznych;
- prowadzenie własnych słowniczków obrazkowo-wyrazowych;
- samodzielne czytanie książeczek w uproszczonej wersji językowej (*lecturas graduadas*);
- zachęcanie uczniów do odnajdywania przykładów użycia języka hiszpańskiego poza szkołą, np. na opakowaniach różnych produktów lub w reklamach;
- oferowanie na lekcji ćwiczeń do wyboru;
- oferowanie zadań domowych do wyboru;
- wykorzystanie projektów językowych.

7.4. FORMY PRACY

Zajęcia szkolne uczniów, zarówno lecyjne jak i pozalecyjne, wymagają zastosowania zróżnicowanych form organizacyjnych, ponieważ mają przygotować uczniów do pracy w różnych sytuacjach i układach społecznych.

Różnorodność form pracy na lekcji jest elementem, który w znacznym stopniu wpływa na atrakcyjność zajęć oraz atmosferę w klasie. Zakres możliwości jest dość duży. Formy pracy dzielimy na dwie grupy: praca indywidualna i praca zbiorowa (w grupach i z całą klasą). Zarówno praca indywidualna jak i praca zbiorowa może być jednolita lub zróżnicowana. Praca jednolita polega na rozwiązywaniu przez wszystkich uczniów tych samych problemów praktycznych lub teoretycznych a następnie wspólnym uzgodnieniu i usystematyzowaniu uzyskanych wyników. Praca zróżnicowana polega na równoczesnym rozwiązywaniu różnych zadań składających się na określoną całość (przygotowanie gazetki, wystawy,

przedstawienia, opracowanie twórczości pisarza itp.).

W realizacji celów kształcenia i wychowania szczególne znaczenie ma praca w grupach. Sprzyja ona realizacji celów społeczno-wychowawczych, przyzwyczajając do odpowiedzialności, umiejętności podporządkowania się, gotowości udzielania pomocy innym oraz partnerstwa. Rozwija aktywność poznawczą oraz samodzielność uczniów, zwiększa ich wiarę we własne siły. Zadanie nauczyciela polega tu na stworzeniu takiej atmosfery, by każdy uczeń, pogłębiając wiarę we własne możliwości, zwiększał swoją dyspozycyjność w procesie uczenia się, dostrzegał problemy i współpracując z kolegami rozwiązywał je.

Nauczyciel może zaproponować następujące formy:

- praca z całą klasą - nauczyciel inicjuje i kieruje pracą;
- wypowiedzi chórem, np. cała klasa powtarza, śpiewa;
- wypowiedzi indywidualne uczniów - kolejność wskazana przez nauczyciela;
- praca indywidualna, np. wypełnianie zadań, ciche czytanie itp.;
- praca w parach otwartych - jest to istotny element prezentacji zadania i sprawdzenia zrozumienia polecenia nauczyciela;
- praca w parach zamkniętych - wszyscy uczniowie pracują podzieleni na pary;
- praca w zespołach/grupach - warto zwrócić uwagę na odpowiedni układ ławek w klasie, np. ławki ustawione w podkowę, okrąg lub połączone po dwie.

Mówiąc o pracy w grupach czy zespołach powinniśmy zwrócić uwagę na dobór uczniów do konkretnej grupy lub zespołu. Dzieląc uczniów na grupy możemy połączyć uczniów o różnych poziomach w nauce – uczeń mocny będzie pomagał słabszemu a słabszy dzięki temu może się wiele nauczyć. Trzeba jednak pamiętać, że są tacy uczniowie, którzy nie będą potrafili pracować w takiej grupie gdyż nie wierzą w swoje możliwości i boją się porażki lub krytyki ze strony kolegi, który lepiej się uczy. Możemy również połączyć w zespoły uczniów na podobnym poziomie edukacyjnym różnicując zadania według konkretnej grupy.

Innym sposobem na podział grup jaki możemy zastosować jest wykorzystanie profili inteligencji wielorakich. Warunkiem takiego podziału jest jednak znajomość jakie inteligencje i w jakim stopniu mają rozwinięte nasi uczniowie. Według teorii inteligencji wielorakich profesora Howarda Gardnera, każda osoba posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte w różnym stopniu, a zadaniem nauczyciela jest obserwacja uczniów i postrzeganie ich jako osoby mające różny potencjał

i talenty, które należy wykorzystać podczas nauki²⁰, w tym również nauki języka obcego. Do pomiaru tego rodzaju inteligencji potrzeba zastosowania znacznie dokładniejszych testów, niż w przypadku standardowego pomiaru inteligencji testami IQ. Teoria wymaga obserwacji oraz oceny jednostki w różnych sytuacjach życiowych, dlatego zaleca się aby wykonywać testy inteligencji wielorakich wielokrotnie w trakcie rozwoju i edukacji ucznia.

Wspomniany wcześniej Howard Gardner wyróżnił 8 typów inteligencji:

Inteligencja werbalna (lingwistyczna, językowa)

Osoby o inteligencji werbalnej starannie dobierają słowa, mają poczucie rytmu oraz dźwięku słów. Lubią literaturę, zabawę słowami, chętnie uczestniczą w debatach, dobrze radzą sobie z pracami pisemnymi. U dzieci ten typ inteligencji można rozwijać na kilka sposobów, m.in. poprzez zagadki, krzyżówki i szarady, jak również czytanie, recytację i śpiewanie i dialog, pisanie opowiadań i pamiętników oraz wystąpienia oratorskie, np. na akademiach szkolnych czy jasełkach.

Inteligencja matematyczno-logiczna

Osoby o tym typie inteligencji korzystają z logiki, liczb, schematów, łatwo dostrzegają relacje i połączenia pomiędzy informacjami. Są dociekliwi, systematyczni, dokładni. W trakcie zajęć szkolnych lubią zadawać pytania. Są dobrze zorganizowani i posługują się argumentami logicznymi. Aby rozwijać w dziecku ten rodzaj inteligencji, warto stawiać przed nim zadania wymagające liczenia w pamięci, rozwiązywania problemów lub szacowania.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

Osoby o tym typie inteligencji myślą obrazowo, korzystają z map, diagramów, tabel, używają wyobraźni oraz obrazów. To osoby wrażliwe na kolory, kształty, wzory, lubią malować rzeźbić, rysować, układać puzzle. Mają bogatą wyobraźnię, preferują książki z wieloma ilustracjami, świetnie radzą sobie z układankami i pracami konstrukcyjnymi.

Inteligencja muzyczna (słuchowa, rytmiczna)

Osoby o tym typie inteligencji są wrażliwe emocjonalnie, mają poczucie rytmu. Ich wrażliwość na dźwięk jest tak duża, że potrafią usłyszeć i rozpoznać dźwięki, które dla innych są niedostrzegalne, przykładowo: ciekącego kranu, śpiew ptaków itp. Inteligencję muzyczną łatwo rozwijać, łącząc z muzyką codzienne czynności: słuchać muzyki podczas wykonywania prac domowych, śpiewać, nucić, rymować, zabierać dziecko na koncerty i spacerować po parku, zachęcać do występów publicznych i komponowania.

²⁰ Gardner, H. *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*. Poznań: Media Rodzina, 2002.

Inteligencja ruchowa

Osoby o tym typie inteligencji lubią ruch, taniec, własnoręcznie wykonywać różne prace. Dobrze komunikują się z innymi za pomocą mimiki i gestykulacji. To typowi kinestetycy, którzy uczą się poprzez doświadczenie, mają dobre wyczucie czasu, są zorganizowani przestrzennie, duże znaczenie odgrywa u nich zmysł dotyku. Na lekcjach w szkole nie potrafią długo wysiedzieć w jednym miejscu, lecz wiercą się, lubią za to gry ruchowe, chętnie odgrywają sceny tematyczne. Dobrze piszą i dobrze liczą, lubią wymyślać nowe gry, są kreatywne.

Inteligencja interpersonalna (społeczna)

Osoby o tym typie inteligencji mają bardzo dobrze rozwiniętą wrażliwość. Są świadomi uczuć innych ludzi i wykorzystują to zarówno w sposób pozytywny jak i negatywny: do pocieszania, przekonywania czy manipulowania. Osoby te są bardzo towarzyskie, mają predyspozycje do pracy w zespole, gdyż są bardzo komunikatywne i posiadają wysoce rozwinięte umiejętności mediacyjne. Mają zdolność do rozwiązywania konfliktów, są lubiane.

Inteligencja intrapersonalna (intuicyjna)

Osoby o tym typie inteligencji mają wysokie poczucie własnej wartości, są świadome własnych mechanizmów. Sami obierają ścieżkę swojego życia, dzięki intuicji wiedząc co jest dla nich najlepsze. Osoby takie często bywają wstydliwe, lubią pracować w samotności, są wyciszone, skupione na sobie i swoich przeżyciach.

Inteligencja przyrodnicza (środowiskowa)

Osoby o tym rodzaju inteligencji w sposób instynktowny dostrzegają relacje i powiązania występujące w naturze. Mają zdolność dostrzegania szczegółów dotyczących ptaków, zwierząt, chmur, drzew, roślin.²¹ Dzieci z dobrze rozwiniętą inteligencją przyrodniczą świetnie radzą sobie w klasyfikacji różnych przedmiotów w hierarchie (stopniują rzeczy ważniejsze i mniej ważne), dostrzeganiu wzorców funkcjonujących w naturze.

Wykorzystując opisane profile inteligencji wielorakich i znajomość dominujących inteligencji u uczniów możemy zaplanować im prace w grupach. Pierwszy wariant takiej pracy to konkretne działanie dla konkretnej inteligencji – czyli dzielimy uczniów według ich dominujących inteligencji i przydzielamy im zadanie, które jest zgodne z ich zainteresowaniami i predyspozycjami. Drugi zaś zakłada, że dzielimy uczniów tak by w każdej grupie byli uczniowie z różnymi inteligencjami dominującymi. Taki podział rozwija pozostałe inteligencje u uczniów

²¹ www.edulider.pl/edukacja/koncepcja-inteligencji-wielorakich-wedlug-howarda-gardnera

ze względu na wielopłaszczyznowe podejście do problemu gdyż każdy uczeń próbuje rozwiązać zadanie według swojego pomysłu. Takiego typu podział jest doskonałym rozwiązaniem do prac projektowych.

8. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM

Większość grup uczniowskich jest zróżnicowana pod wieloma względami. Możemy spotkać zarówno uczniów, którzy mają trudności z nauką języka hiszpańskiego i opanowaniem niektórych umiejętności, uczniów z dysfunkcjami, jak i uczniów szczególnie uzdolnionych, którzy również potrzebują więcej uwagi.

Praca z uczniem słabszym:

Zadaniem nauczyciela jest rozpoznanie trudności ucznia, znalezienie indywidualnych metod nauczania oraz zastosowanie odpowiedniej koncepcji pomocy:

- proponowanie zadań o niższym stopniu trudności;
- przygotowanie dwóch wersji tego samego ćwiczenia;
- przygotowanie zestawu ćwiczeń gramatycznych polegających na automatycznym odtwarzaniu wiadomości;
- opracowanie zestawów ćwiczeń powtórkowych;
- przydzielenie uczniom różnych ról i zadań w zależności od ich umiejętności, zainteresowań czy predyspozycji;
- modyfikowanie ćwiczeń z podręcznika i z kart pracy aby miały niższy poziom trudności;
- umożliwienia pracy również po lekcjach (zorganizowanie kółka)

Praca z uczniem zdolnym:

Praca z uczniem szczególnie uzdolnionym jest dużym wyzwaniem dla nauczyciela ponieważ wymaga zaangażowania oraz wysiłku. Poniżej prezentujemy propozycje działań, które nauczyciel może wdrożyć w proces nauczania ucznia zdolnego:

- przygotowanie ćwiczeń bardziej zaawansowanych;
- modyfikowanie ćwiczeń z podręcznika i z kart pracy aby miały wyższy poziom trudności;
- umożliwienie rozwoju zainteresowań i szczególnych zdolności podczas zajęciach dodatkowych;

- zadawanie dodatkowych prac pisemnych;
- zadawanie czytania lektur;
- zwiększenie tempa pracy, poszerzanie słownictwa oraz zagadnień gramatycznych.

9. OGÓLNE ZASADY KONTROLI I OCENY

Monitorowanie postępów ucznia, diagnozowanie ewentualnych trudności, a następnie ocenianie to niewątpliwie najtrudniejsze elementy pracy każdego nauczyciela. Bez nich proces nauczania i uczenia się byłby niekompletny, a ocena efektywności nauczania niemożliwa. Założenia oceniania w programie *Explora* są częściowo oparte na ocenianiu kształtującym. System oceniania kształtującego obecnie jest bardzo efektywnym sposobem podnoszenia osiągnięć uczniów. John Hattie w swoich metabadaniach (*Visible Learning*) stawia ocenianie kształtujące na czele najkorzystniejszych interwencji w nauczaniu.²²

Dziesięć zasad oceniania kształtującego

Zasada 1

Ocenianie kształtujące powinno być powiązane z dobrym planowaniem nauczania i uczenia się.

Nauczyciel planując lekcję, przede wszystkim określa jej cele i kryteria oceniania. Przekazuje je uczniom i ściśle się do nich stosuje. Zaplanowany jest również sposób przekazywania uczniom informacji zwrotnej na temat ich pracy. Informacja ta zawiera cztery elementy:

- co uczeń zrobił dobrze,
- co należy poprawić,
- jak należy poprawić,
- wskazówki, jak uczeń ma się dale rozwijać.

Taka informacja pomaga uczniowi uczyć się i pozwala mu być aktywnym i odpowiedzialnym uczestnikiem własnego procesu uczenia się.

Zasada 2

Ocenianie kształtujące koncentruje się na tym, w jaki sposób uczniowie się uczą. Nauczyciel uzyskuje od uczniów informację na temat tego, co pomaga im się uczyć i planuje lekcje z uwzględnieniem tych informacji. Uczniowie są również świadomi

²² www.ceo.org.pl/pl/ok/czym-jest-ok/o-ocenianiu-ksztaltujacym

tego, czego, jak i tego, jak się uczyć. I nauczyciel i uczniowie koncentrują się na procesie, a nie na samym wyniku końcowym.

Zasada 3

Ocenianie kształtujące jest istotne podczas realizacji całego procesu dydaktycznego - od planowania po ocenę osiągnięć.

Informacja zwrotna - przekazywana uczniom przez nauczyciela - jest stałym elementem procesu nauczania. Dzięki niej uczniowie mogą na bieżąco poprawiać i doskonalić swoją pracę i - w konsekwencji - osiągają lepsze efekty i wyniki nauczania.

Zasada 4

Ocenianie kształtujące jest zgodne z najlepszymi zasadami dydaktyki.

Nauczyciel stosujący ocenianie kształtujące planuje, obserwuje proces uczenia się, analizuje i interpretuje uzyskane informacje o przebiegu procesu i jego wynikach, przekazuje uczniom informacje zwrotne dotyczące ich pracy i osiągnięć. Uczy również uczniów samooceny i oceny koleżeńskej. To niezbędne umiejętności skutecznego nauczania.

Zasada 5

Ocenianie kształtujące buduje indywidualne relacje nauczyciela z uczniem. Nauczyciel zdaje sobie sprawę, jaki wpływ na ucznia, jego wiarę we własne siły i zapał mają przekazywane przez niego komentarze, oceny i opinie. Informacje zwrotne kierowane do ucznia mają charakter indywidualny, są konstruktywne i dotyczą nie osoby, lecz rezultatów jej pracy. Dzięki stosowaniu oceniania kształtującego nauczyciel zawiera z uczniem indywidualny kontrakt, który pomaga mu się uczyć.

Zasada 6

Ocenianie kształtujące motywuje uczniów do nauki.

Wbrew obiegowym sądom porównywanie osiągnięć poszczególnych uczniów z osiągnięciami ich kolegów oraz tworzenie wszelkiego rodzaju rankingów nie motywuje, lecz często zniechęca do uczenia się. Ocenianie skupiające się na postępach i osiągnięciach, a nie na podkreślaniu niepowodzeń, zachęca uczniów do nauki. Ocenianie chroni autonomię ucznia, dostarcza mu konstruktywnej informacji zwrotnej, w efekcie - ułatwia mu kierowanie własną nauką.

Zasada 7

Ocenianie kształtujące wymaga już na etapie planowania precyzyjnego określenia kryteriów sukcesu (NaCoBeZU).

Nauczyciel planuje kryteria sukcesu i przekazuje je uczniom. Dotyczą one każdej szkolnej aktywności. Są podawane do każdej lekcji, sprawdzianu, pracy domowej i pracy podczas lekcji. Kryteria sukcesu powinny być podane w języku zrozumiałym dla ucznia tak, aby mogły służyć też samoocenie i ocenie koleżeńskiej. Nauczyciel oceniając pracę ucznia, konsekwentnie zwraca uwagę tylko na nacobezu, czyli na to, co wcześniej ustalił z uczniami.

Zasada 8

Uczniowie otrzymują konstruktywne wskazówki, jak mogą poprawić swoją pracę i w jaki sposób mogą się rozwijać,

Uczniom potrzebne są informacje i wskazówki, by mogli zaplanować następny krok w uczeniu się. Nauczyciel wskazuje silne strony ucznia i doradza, jak je rozwijać; wyraźnie i konstruktywnie informuje o stronach słabych i o tym, jak można je eliminować; stwarza uczniom możliwość poprawienia własnej pracy.

Zasada 9

Ocenianie kształtujące powinno rozwijać uczniowską zdolność do samooceny tak, by służyło refleksji i samodzielnemu decydowaniu o własnej nauce.

Samodzielny uczeń potrafi kształtować swój proces uczenia się: zdobywać nowe umiejętności i wiedzę oraz zaplanować dalsze etapy nauki. Droga do samodzielności prowadzi przez rozwijanie umiejętności samooceny. Nauczyciel zachęca do niej i wyposaża ucznia w stosowne umiejętności.

Zasada 10

Ocenianie kształtujące jest właściwe na każdym etapie kształcenia i w stosunku do każdego ucznia, niezależnie od jego poziomu osiągnięć.

Ocenianie kształtujące można stosować na wszystkich polach nauczania - począwszy od nauczania początkowego aż do nauki na wyższej uczelni. Nauczyciel zauważa i docenia osiągnięcia uczniów i umożliwia każdemu z nich osiągnięcia na najwyższym dostępnym dla niego poziomie.²³

Koncepcja oceniania programu nauczania *Explora* oparta jest na zasadzie pomiaru sprawdzającego, czyli w jakim stopniu uczeń osiągnął założenia programowe, a nie, jak wypada na tle klasy. Nauczyciel ocenia procesualność ucznia, tzn. obserwuje proces uczenia się i przekazuje informację zwrotną na temat pracy ucznia i jego osiągnięć. W ten sposób eksponujemy osiągnięcia indywidualne ucznia i nie porównujemy go z innymi. Każdy uczestnicząc w procesie nauki, ma prawo do rozwijania się na miarę swoich możliwości i w odpowiednim dla siebie tempie.

²³ Ibid.

9.1. SPOSOBY SPRAWDZANIA POSTĘPÓW UCZNIA.

Metody sprawdzania postępów ucznia powinny być różnorodne i nie sprowadzać się np. tylko do pisania testów, aby nauczyciel mógł w pełni dostrzec proces rozwoju ucznia (procesualność). Według ESOKJ ocenianie powinno się charakteryzować rzetelnością, trafnością i praktycznością. Pozbawione jest więc subiektywnego czynnika ludzkiego. ESOKJ również podkreśla ważność informacji zwrotnej w ocenianiu tak, aby uczący się mógł ją zauważyć, odebrać, zinterpretować i zintegrować. Ocenianiu powinny podlegać wszystkie umiejętności ucznia (podajemy również przykłady ćwiczeń z podręcznika *Explora* dla każdej umiejętności):

- wypowiedź ustna (np. dialog w parach, odgrywanie scenek, odpowiedzi na pytania nauczyciela) – to nie tylko rozmowa ucznia z nauczycielem, ale również ocenianie dialogów prowadzonych w parach lub w grupach. Po zakończeniu zadania ważne jest udzielenie konstruktywnej informacji zwrotnej;
- wypowiedź pisemna (np. pisanie dialogów, krótkich form użytkowych, pojedynczych zdań, kartkówki, sprawdziany) – testy są szybkim i najbardziej popularnym sposobem sprawdzania i oceniania umiejętności uczniów. Ważne jest aby nauczyciel zawsze podał dokładne wytyczne (pisanie krótkich form użytkowych, pojedynczych zdań) lub zagadnienia (testy, kartkówki), a po sprawdzeniu wypowiedzi pisemnej udzielił informacji zwrotnej wyliczając dobre strony pracy i zaznaczając co musi poprawić;

21 **Quieres poner información sobre tu pueblo o ciudad en la página web “Ciudades del mundo”. Escribe en tu cuaderno cómo es, cuántos habitantes tiene, qué monumentos tiene, si hay tiendas, parques, farmacia, biblioteca, etc.**

Chcesz zamieścić informację o twojej miejscowości na stronie internetowej „Miasta Świata”. Opisz w zeszycie miejscowość, w której mieszkasz. Powiedz, ilu liczy mieszkańców, jakie posiada zabytki, czy są tu sklepy, parki, apteka, biblioteka, itd.



- prace projektowe (realizowane indywidualnie lub w grupach) – pozwalają zaznajomić się nauczycielowi z zainteresowaniami poszczególnych uczniów, ich talentami oraz, preferowanym przez nich stylem uczenia się. Ponadto, prace projektowe wspierają kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych;

A. Queréis poneros en contacto con chicos y chicas de un país hispanohablante. Por esto prepararéis un videoblog sobre los compañeros/as de vuestra clase para subirlo luego a Internet. Decidid qué información de la siguiente lista queréis presentar.

Chciecie nawiązać kontakt z rówieśnikami z kraju hiszpańskojęzycznego. W tym celu przygotujecie wideoblog o kolegach i koleżankach z waszej klasy, aby zamieścić go w Internecie. Zdecydujcie, które informacje z poniższej listy chcecie przekazać.

- | | | |
|---------------------|--|---------------------------------------|
| • nombre y apellido | • número de teléfono | • mascotas, sus nombres y descripción |
| • edad | • miembros de la familia, sus nombres y su descripción | • profesión de los padres |
| • nacionalidad | | |

B. Ahora, cada uno/a escribe individualmente en una hoja toda la información que quiere dar y se prepara para la grabación. Saludad a vuestros/as futuros/as amigos/as y despedíos al final.

Teraz każdy z osobna napisze na kartce informacje, które chce o sobie przekazać i przygotowuje się do nagrania. Przywitajcie się ze swoimi przyszłymi kolegami/koleżankami, a na koniec pożegnajcie się z nimi.

C. Por último, grabad el video con la cámara de vuestro móvil.

A teraz nagrajcie wideo telefonem komórkowym.

- samoocena (np. ćwiczenia Autoevaluación po każdym powtórzeniu z książki, ćwiczenia na platformie Quizlet dostępne na stronie wydawnictwa Draco) – ćwiczenia realizowane indywidualnie polegające na refleksji ucznia nad tym co już potrafi, a co jeszcze musi poprawić. Samoocena wspiera uczących się w wykorzystywaniu własnych atutów i rozpoznawaniu swoich słabych stron – a przez to umożliwia sterowanie własnym uczeniem się.²⁴



AUTOEVALUACIÓN

Reflexiona sobre qué eres capaz de hacer en español y escribe "sí" (1 punto), "no" (0 puntos) o "parcialmente" (0,5 puntos) en tu cuaderno.

Zastanów się, co już potrafisz powiedzieć po hiszpańsku i napisz w zeszycie „tak” (1 punkt), „nie” (0 punktów) lub „częściowo” (0,5 punktu).

- 1. Puedo saludar y presentarme.**
Umiem się przywitać i przedstawić.
- 2. Soy capaz de decir mi edad.**
Potrafię podać swój wiek.
- 3. Sé el nombre varios países donde se habla español.**
Znam nazwy różnych krajów, w których mówi się po hiszpańsku.
- 4. Soy capaz de describir el físico de una persona.**
Potrafię opisać wygląd osób.
- 5. Puedo hablar de mi familia y la profesión de mis familiares.**
Potrafię opowiedzieć o swojej rodzinie i zawodach moich krewnych.
- 6. Conozco el nombre de algunas profesiones.**
Znam nazwy niektórych zawodów.
- 7. Sé contar hasta 100.**
Potrafię liczyć do 100.
- 8. Puedo dar mi número de teléfono.**
Umiem podać swój numer telefonu.
- 9. Entiendo audiciones breves sobre los datos personales de una persona.**
Rozumiem krótkie nagrania dotyczące danych osobowych.
- 10. Comprendo la descripción breve de una persona.**
Rozumiem krótkie opisy osób.

Suma tu puntuación y escribe en tu cuaderno si tus resultados son:

- muy buenos (de 8 a 10 puntos)
- buenos (de 5 a 7 puntos)
- no muy buenos, tengo que practicar más (menos de 5 puntos)

Podsumuj uzyskane punkty i napisz w zeszycie, czy twoje wyniki są:

- bardzo dobre (od 8 do 10 punktów)
- dobre (od 5 do 7 punktów)
- niezbyt dobre, jeszcze powinienem poćwiczyć (mniej niż 5 punktów)

²⁴ Rada Europy *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2003, str. 153-167.

9.2. KRYTERIA OCENIANIA.

Ocena celująca:

- a) Charakterystyka ucznia: wybitny, wyjątkowo staranny, systematyczny, pilny, uczynny, pomocny, wrażliwy, o wysokiej kulturze osobistej, otwarty, tolerancyjny, wyrozumiały, bezkonfliktowy, nie stwarza problemów wychowawczych, umiejący rozwiązywać problemy, wykazujący się szczególnie wysoką aktywnością i kreatywnością na forum klasy, odpowiedzialny, podejmuje liczne inicjatywy, charakteryzuje się wysoką autonomią w uczeniu się, ma szczególne zdolności językowe itp.
- b) Wymagania w ramach czterech umiejętności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):
 - biegle posługuje się językiem we wszystkich jego aspektach, uczestniczy z sukcesami w pozaszkolnych formach aktywności edukacyjno-kulturalnej, konkursach i olimpiadach, wykracza wiedzą i umiejętnościami poza obowiązujący materiał nauczania, w zakresie materiału nauczania praktycznie nie popełnia błędów, bardzo sprawnie/płynnie wykorzystuje nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce.

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i kluczowe informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie rozszerzonym, wydobyć potrzebne informacje, uczucia i reakcje oraz przekształcić je w formę pisemną, zrozumieć skomplikowane polecenia nauczyciela;
- czytać płynnie teksty nie preparowane z odpowiednią wymową i intonacją, zrozumieć sens czytanych tekstów oraz dyskutować na tematy zawarte w tekście;
- mówić spójnie i płynnie używając poprawnej intonacji i wymowy do wyrażenia złożonych struktur na poziomie rozszerzonym, posługiwać się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów, wyrażać myśli i idee w sposób naturalny omawiając tematy codzienne i abstrakcyjne, uzasadniać i bronić swoich opinii;
- pisać teksty używając języka na poziomie rozszerzonym, spójnie i logicznie organizować tekst, używać poprawnej pisowni, interpunkcji i stylistyki.

Ocena bardzo dobra:

- a) Charakterystyka ucznia: bardzo dobrze opanował materiał nauczania, bardzo rzadko popełnia błędy w zakresie wprowadzonego materiału nauczania, z powodzeniem wykorzystuje nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce, staranny, systematyczny, pilny, uczynny, pomocny, wrażliwy, aktywny, najczęściej samodzielny, kreatywny, niekiedy jest inicjatorem działań, czasami uczestniczy w pozaszkolnych formach aktywności, w grupie często dominuje, odpowiedzialny, bezkonfliktowy, nie stwarza problemów wychowawczych, otwarty i tolerancyjny, podejmuje próby rozwiązywania problemów itp.
- b) Wymagania w ramach czterech umiejętności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i kluczowe informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym, zrozumieć polecenia nauczyciela, bardzo dobrze określa sens rozmowy, wyodrębnia zadane informacje, śledzi fabułę komunikatu i udziela odpowiedzi na pytania nauczyciela;
- czytać płynnie teksty preparowane z odpowiednią wymową i intonacją, zrozumieć sens czytanych tekstów oraz wypowiadać się na tematy zawarte w tekście, rozpoznaje i rozróżnia jednostki leksykalne i gramatyczne, nieznane wyrazy tłumaczy na podstawie kontekstu, wyszukuje informacje szczegółowe;
- mówić spójnie i płynnie używając poprawnej intonacji i wymowy do wyrażenia struktur gramatyczno –leksykalnych na poziomie podstawowym, posługiwać się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów, wyrażać myśli i idee w sposób naturalny omawiając tematy codzienne i abstrakcyjne, uzasadniać swoje opinie, akcentuje i intonuje poprawnie, tempo wypowiedzi jest zbliżone do naturalnego;
- pisać teksty używając języka na poziomie podstawowym, spójnie i logicznie organizować tekst, używać poprawnej pisowni, tekst jest logiczny i spójny, a sporadyczne błędy nie zakłócają rozumienia tekstu.

Ocena dobra:

- a) Charakterystyka ucznia: w stopniu dobrym opanował materiał nauczania, zdarza mu się popełniać błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, stara się wykorzystywać nabyte kompetencje komunikacyjne

w praktyce, choć nie zawsze mu się to udaje, dość staranny, systematyczny, pilny, czasami uczynny, wykazuje się aktywnością, jednak rzadziej z własnej inicjatywy, w miarę samodzielny, choć wymagający kontroli, w zakresie samodzielnego uczenia się stosuje jedynie podstawowe strategie, raczej współodpowiedzialny niż odpowiedzialny, nie stwarza większych problemów wychowawczych, zazwyczaj otwarty i tolerancyjny itp.

b) Wymagania w ramach czterech umiejętności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i większość kluczowych informacji w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym, wydobyć część potrzebnych informacji, zrozumieć proste polecenia nauczyciela, jest w stanie określić ogólny sens wypowiedzi, wyodrębnić kluczowe wypowiedzi, rozpoznaje poznane słownictwo;
- czytać dość płynnie teksty preparowane z odpowiednią wymową, zrozumieć sens czytanych tekstów oraz wypowiadać się na ten temat;
- mówić spójnie, posługiwać się dość poprawnym językiem, popełniając zauważalne błędy, wyrażać myśli i idee omawiając tematy codzienne i niektóre abstrakcyjne, uzasadniać swoje opinie, popełnia drobne błędy w intonacji i akcencie nie powodujące zakłóceń w komunikacji, w znanych sytuacjach reaguje w poprawny sposób;
- pisać teksty używając języka na poziomie podstawowym, dość spójnie i logicznie organizować tekst, używać dość poprawnej pisowni, tworzy samodzielne wypowiedzi w sposób logiczny i spójny, wykorzystuje poznane słownictwo i gramatykę, jednak robi pewne błędy, styl zgodny z formą.

Ocena dostateczna:

a) Charakterystyka ucznia: materiał nauczania opanował w stopniu dostatecznym, często popełnia błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, raczej unika komunikacji w języku hiszpańskim, ogranicza się do udzielania się na lekcji w ramach poleceń i instrukcji nauczyciela, często niestaranny, mało systematyczny, raczej bierny, mało samodzielny i wymagający pomocy ze strony innych, wymagający częstej kontroli, zauważalne braki w zakresie samodzielnego uczenia się, niezbyt chętny do współpracy, niewykazujący inicjatywy, zdarza się, że stwarza problemy wychowawcze itp.

- b) Wymagania w ramach czterech umiejętności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i niektóre informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym (w przypadku 2 - 3 krotnego wysłuchania tekstu), zrozumieć proste polecenia nauczyciela;
- czytać teksty preparowane, popełniając dużo błędów, zrozumieć ogólny sens czytanych tekstów oraz częściowo wypowiadać się na ten temat, rozumie sens tekstu, rozgranicza informację główną od drugorzędnych;
- posługiwać się częściowo poprawnym językiem, popełniając dużo błędów, ale jest komunikatywny, wyrażać myśli omawiając tematy codzienne i niekiedy abstrakcyjne, poprawnie buduje komunikaty stosując poznane zwroty i stara się budować własne w ramach relacjonowania i udzielania informacji;
- pisać proste teksty użytkowe używając języka na poziomie podstawowym, dość spójnie organizować tekst, samodzielna wypowiedź ma pewne braki, pojawiają się błędy stylistyczne i logiczne, ale komunikat jest zrozumiały i stosowny do formy.

Ocena dopuszczająca:

- a) Charakterystyka ucznia: w bardzo niewielkim stopniu opanował materiał, najczęściej popełnia błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, unika komunikacji w języku hiszpańskim, niestaranny, niechętny, wykazuje się zupełnym brakiem systematyczności, bierny, w pracy na lekcji uzależniony od pomocy innych, wymagający częstej kontroli, nie potrafi uczyć się samodzielnie, często stwarza problemy wychowawcze itp.
- b) Wymagania w ramach czterech umiejętności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym, wydobyć niektóre informacje, zrozumieć proste polecenia nauczyciela;
- czytać teksty preparowane, popełniając dużo błędów, zrozumieć niektóre zdania czytanych tekstów, w niewielkim stopniu wykorzystać informacje zawarte w tekście, rozumie tekst linearnie, wymaga pomocy przy wyjaśnianiu nowych słów oraz przy wyszukiwaniu informacji;

- posługiwać się językiem niepoprawnym, popełniając dużo błędów, wyrażać niektóre myśli, omawiać tematy codzienne, posługując się bardzo ograniczonym słownictwem, bywa niekomunikatywny, odtwarza wyuczone zwroty komunikacyjne, tempo wypowiedzi jest wolne, buduje proste zdania, a w wypowiedzi pojawiają się błędy intonacyjne i w akcencie;
- pisać proste teksty użytkowe, używając w większości niepoprawnego języka na poziomie podstawowym, używać nieprawidłowej pisowni, odtwarza formę komunikatu, a jej styl nie zawsze jest zgodny z formą.

Ocena niedostateczna:

- a) Charakterystyka ucznia: nie opanował materiału nauczania, unika komunikacji w języku hiszpańskim, niechłujny, niechętny a nawet wrogo nastawiony, unikający jakiegokolwiek aktywności, całkowicie bierny, w pracy na lekcji uzależniony od pomocy innych, wymagający stałej kontroli, nie potrafi uczyć się samodzielnie, nie chce uczyć się w grupie, nie wnosi nic wartościowego do wspólnej pracy, dezorganizuje i zaburza porządek w klasie, zazwyczaj stwarza duże problemy wychowawcze itp.
- b) Wymagania w ramach czterech umiejętności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):
 - uczeń nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, nie posługuje się językiem hiszpańskim w żadnym z jego aspektów nie wykazuje żadnej chęci zmiany i zaangażowania w naukę.

10. ZASADY MODYFIKOWANIA PROGRAMU

Realizacja programu *Explora* przewiduje zajęcia w wymiarze minimum dwóch 45-minutowych lekcji w tygodniu. Jeśli liczba godzin przeznaczonych na język hiszpański zostanie zwiększona lub zajęcia odbywają się w klasie dwujęzycznej, proponujemy następujące sposoby zmodyfikowania programu:

- stosowanie większej ilości ćwiczeń utrwalających prezentowany materiał;
- wprowadzenie większej liczby prac nad projektami;
- rozszerzanie słownictwa w ramach omawianych grup leksykalnych;
- praca z piosenką;
- wprowadzanie prostych lektur;
- nawiązanie korespondencji z dziećmi z innych krajów (e-Twinning).

Niniejszy program może być modyfikowany – głównie w zależności od możliwości uczniów. Uszczegółowieniu mogą ulec treści nauczania, nauczyciel może wykorzystywać jeszcze bogatszą gamę materiałów dodatkowych oraz stosować różnorodne techniki pracy.

Warto zachęcać uczniów do wykorzystania – zwłaszcza w czasie nauki drugiego języka obcego od klasy VII – znajomości innych języków, w tym również języka ojczystego, w celu ułatwienia uczenia się. Nauczyciel powinien zachęcać uczniów do szukania podobieństw pomiędzy językami w zakresie słownictwa, gramatyki oraz organizacji tekstu, zwracając jednocześnie uwagę na różnice międzyjęzykowe. Umożliwi to uczniom stworzenie zestawu tzw. strategii wielojęzycznych.

BIBLIOGRAFIA

- Dudziak-Szukała A., Kaźmierczak A., García Gonz{lez J. C., Pascual López X. *Explora A1.1*. Kraków: Wydawnictwo Draco, 2017.
- Gardner, H. *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Laurum, 2009.
- Gardner, H. *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*. Poznań: Media Rodzina, 2002.
- Kleban M. *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych II etapu edukacyjnego*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2014.
- Komorowska H. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2002.
- Komorowska H. (red.) *Nauka języka obcego w perspektywie ucznia*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Łośgraf, 2011.
- Komorowska H. (red.) *Skuteczna nauka języka obcego. Struktura i przebieg zajęć językowych*. Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2009.
- Komorowska H. *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – ocena – testowanie*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2005.
- Łoś E., Reszka A. *Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Języki obce*. Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2010.
- Pradela J. „Śpiewać każdy może...” – rola piosenek w nauczaniu języka obcego. W: *Języki Obce w Szkole* nr 4. Warszawa: CODN, 2003.
- Przetacznikowa M., Makiełło-Jarża G. *Psychologia rozwojowa*. Warszawa: WSiP, 1977.
- Rada Europy *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2003.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników* (Dz. U. z 2017r., poz. 481);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017r., poz. 356)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. z 2017r., poz. 691);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017r., poz. 703);

Siek-Piskozub T. Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych. Warszawa: WSiP, 1997.

Szałek M. Jak motywować uczniów do nauki języka obcego. Poznań: Wagros, 2004.

Żebrowska M. Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży, PWN, 1986. s.707-708.

www.ceo.org.pl/pl/ok/czym-jest-ok/o-ocenianiu-kszaltujacym

www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniania-kszaltujacego

www.edulider.pl/edukacja/koncepcja-inteligencji-wielorakich-wedlug-howarda-gardnera